

Analyse af 11 reformforslag¹

6. juni 2012

Indledning

Dette notat beskriver, hvorledes DREAM-modellen vurderer, at 11 reformforslag vil påvirke den danske økonomi. Reformforslagene er stillet af Dansk Industri (DI), hvorefter DREAM har beregnet effekterne af disse. I en række tilfælde har DI en forventning om, at forslagene vil medføre en række yderligere afledte effekter, end dem der opnås ved anvendelse af DREAMs standardantagelser. I DREAM-modellen er produktivitetsvæksten eksogent givet. Det vil sige, at den ikke påvirkes af ændringer i den førte politik. DI forventer imidlertid, at en række af reformforslagene påvirker produktiviteten, hvilket er indlagt eksplicit i modellen.. Dernæst har DI, i nogle tilfælde, en anden holdning til, hvilke effekter en række reformforslag har sammenlignet med DREAMs standardantagelser. Disse ekstra effekter er indlagt i en række specialtilpassede DREAM-beregninger.

Alle forslagene indføres frem til 2020 men har permanente effekter på velfærdssamfundet. Reformforslagene medfører 4 hovedeffekter. Det offentlige udgiftstryk mindskes, skattetrykket lempes, arbejdsudbuddet øges, og BNP væksten løftes. Disse 4 hovedeffekter fås uafhængigt af, om DI's ekstra antagelser inkluderes eller ej, om end de kvantitative effekter er større, når DI's ekstra antagelser inkluderes. Dette ses særligt på BNP væksten, som påvirkes kraftigt af produktivitsantagelserne.

Ekspirimenterne er afviklet på en modificeret version af DREAMs langsigtede økonomiske fremskrivning fra 2011. I det anvendte grundforløb haves en holdbarhedsindikator på 0,11 % af BNP, hvilket angiver, at finanspolitikken er holdbar. Reformforslagene forbedrer samlet set den finanspolitiske holdbarhed. Dette kan ses ved, at holdbarhedsindikatoren forbedres med 0,46 %-point. Når DI's ekstra antagelser tages i betragtning, så er forbedringen på 0,66 %-point. Hvorledes de enkelte reformforslag påvirker holdbarhedsindikatoren kan ses i Tabel 1. Det er hovedsageligt efter 2020, at reformforslagene forbedrer de offentlige finanser. Dette skyldes, at en række reformforslag, som øger arbejdsudbuddet, har en større positiv effekt på sigt pga. den demografiske udvikling.

¹ Denne analyse er bestilt af DI.

Tabel 1 - Marginaleffekterne på holdbarhedsindikatoren af de 11 reformforslag

	Standard DREAM- beregninger	Specialtilpassede DREAM-beregninger
Fjernelse af topskatten	-0.49%	-0.38%
Sænkelse af selskabsskatten	-0.56%	-0.52%
Uddannelsesreformer	0.02%	0.05%
Reform af fleksjob	0.12%	0.12%
Færre på indkomstoverførsler	0.51%	0.52%
Øget tiltrækning af højt kvalificeret arbejdskraft	0.11%	0.11%
Løft i vækstfremmende offentlige udgifter	-0.48%	-0.47%
Andre vækstfremmende tiltag	0.00%	0.01%
Nedsættelse af afgifter	-0.46%	-0.31%
Længere gennemsnitlig arbejdstid	0.47%	0.47%
Lavere offentligt forbrug og færre subsidier*	1.21%	1.05%
Samlet effekt på holdbarhedsindikatoren	0.46%	0.66%

* Det offentlige forbrug sænkes med 1,23 % af BNP i standard DREAM-beregningerne, hvorimod det kun sænkes med 1,06 % af BNP i de specialtilpassede beregninger.

Kilde: Egne beregninger på DREAM

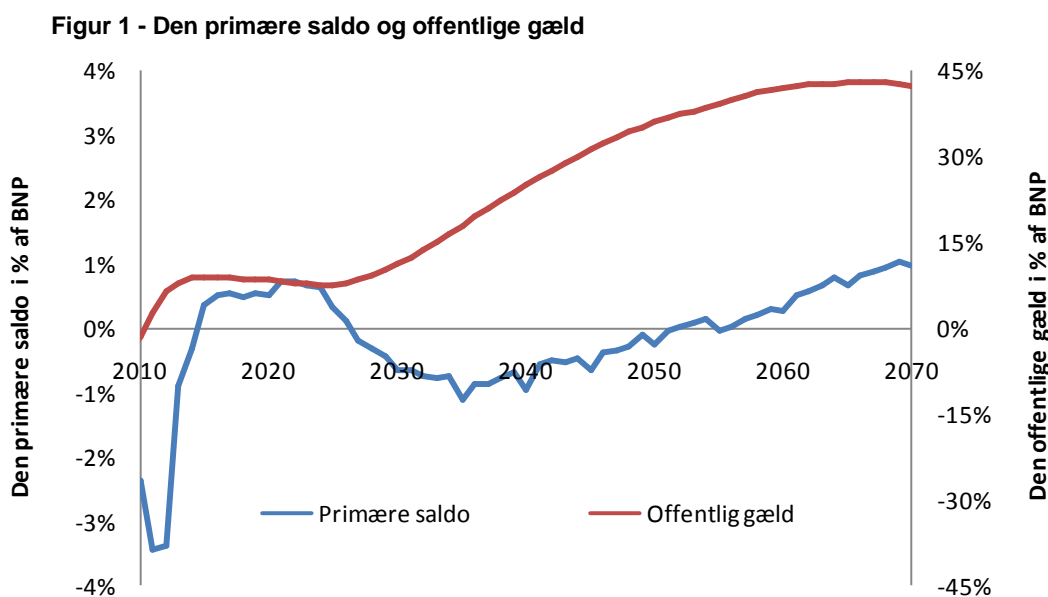
Tekniske forudsætninger for beregningerne

DREAM-modellen er en langsigtet ligevægts-strukturmodel, hvis hovedformål er at analysere den langsigtede finanspolitiske holdbarhed. Når DREAM-modellen bruges til at analysere effekter af ændringer i den økonomiske politik, er det dermed de langsigtede strukturelle ændringer, der analyseres, hvorimod kortsigtede og konjunkturafhængige effekter ikke medtages i analysen. Den nuværende DREAM-model er kalibreret via nationalregnskabet fra 2008, hvor nationalregnskabet inden kalibrering er blevet rensset for konjunkturafhængige effekter. Den økonomiske krise er indarbejdet i modellen via Finansministeriets fremskrivning til 2020² ved at tillade, at en række af modellens parametre, der beskriver modellens økonomiske struktur og agenternes adfærd, må afvige fra deres strukturelle niveau. Efter 2020 vender parametrene gradvist tilbage til det strukturelle niveau. Efter at Finansministeriets langsigtede fremskrivning er indlagt i modellen modificeres modelforløbet med en række supplerende antagelser, der stødes ind i modellens grundscenarie, således at modellen tager højde for de politisk vedtagne økonomiske reformer. Dette betyder, at der i denne DI-grundmodel tages højde for effekterne af 'Tilbageføringsreformen'. Arbejdsstyrkeeffekten af 'Tilbageføringsreformen' antages i 2020 at være den samme som i Finansministeriets fremskrivning. I modsætning til DREAMs normale grundmodel forventer denne DI-grundmodel ikke, at der er en mervækst i de offentlige sundhedsudgifter.

² Den anvendte fremskrivning stammer fra Finansministeriets grundforløb frem til 2020 fra maj 2011.

Grundforløbet

Når 'Tilbageføringsreformen' medtages i beregningerne af den finanspolitiske holdbarhed, så betragtes finanspolitikken som holdbar. Dog står vi stadig overfor finanspolitiske udfordringer, da finanspolitiske fremskrivninger forudsiger, at vi vil have underskud i en lang årrække før disse underskud bliver afløst af overskud. Dette kan skabe et troværdighedsproblem, såfremt der opstår usikkerhed omkring de fremtidige overskud. Derfor er der i de senere år kommet fokus på at mindske underskuddene i den mellemliggende periode. Problemstillingen kan betragtes i Figur 1, som beskriver det offentlige primære saldo³ og det offentlige samlede gæld.

Kilde: Egne beregninger på DREAM

I forbindelse med denne analyse for DI vil denne rapport særligt fokusere på, hvorledes reformforslagene påvirker den finanspolitiske udvikling, beskæftigelsen, arbejdstiden, den offentlige sektors størrelse og endelig væksten i økonomien. Effekten af de enkelte stød vil overordnet blive beskrevet via 7 variable, som fremgår i Tabel 2. Tabel 2 viser udgangspunktet, dvs. variabelnes værdi i grundforløbet. Ydermere kan man se udviklingen i en række andre variable i Tabel 30 og Tabel 31 i Bilag.

³ Den offentlige sektors indtægter fratrukket den offentlige sektors udgifter, eksklusiv renteudgifter.

Tabel 2 - Grundforløbet

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	1.80 %	1.58 %
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	1.552 timer	1.559 timer
Beskæftigelse	2.795.000 pers.	2.888.000 pers.
Udgiftstryk	50,1 % af BNP	52,2 % af BNP
Skattetryk	46,9 % af BNP	47,4 % af BNP
Primære saldo	0,52 % af BNP	-0,97 % af BNP
Holdbarhedsindikator	0,11 % af BNP	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Den gennemsnitlige årlige vækst i BNP målt i faste priser forventes i grundforløbet at være på 1,80 % frem til 2020. Heraf stammer omkring 1/6 af væksten fra det konjunkturopsving, som forventes frem til 2020. Den gennemsnitlige årlige strukturelle vækst er derfor kun 1,48 % frem til 2020. I den efterfølgende periode frem til 2040 forventes den årlige vækst at være på 1,58 %, hvor hele væksten skal tilskrives strukturelle ændringer, da FM's fremskrivninger regner med, at det faktiske niveau er nået op på det strukturelle niveau i 2020, og da der derefter ikke findes konjunkturudsving i DREAM-modellen.

Den gennemsnitlige arbejdstid beskriver den årlige gennemsnitlige arbejdstid for personer i beskæftigelse. Antallet af beskæftigede inkluderer alle personer, der er beskæftigede uanset omfang. Det vil sige, at f.eks. studerende, der har et studiejob også regnes med som beskæftigede. Deres forholdsvist lave antal arbejdstimer vil derfor påvirke den gennemsnitlige arbejdstid.

De næste tre variable beskriver den offentlige sektors størrelse i økonomien og påvirkningen på den offentlige saldo. Udgiftstrykket beskriver alle offentlige udgifter, eksklusiv renteudgifter, i forhold til BNP, hvor skattetrykket beskriver alle skatteindtægter i forhold til BNP. Skatteindtægterne er den offentlige sektors hovedindtægt, men det offentlige har også andre indtægter såsom bruttorestindkomst og bidrag til sociale ordninger, hvilket forklarer, hvorfor skattetrykket minus udgiftstrykket ikke er lig den primære saldo.

Den sidste variabel er holdbarhedsindikatoren, som beskriver den finanspolitiske holdbarhed når alle år tages i betragtning. I forhold til holdbarhedsindikatoren, er finanspolitikken holdbar i grundforløbet, som tidligere beskrevet. Holdbarhedsindikatoren på 0,11 % betyder, at man maksimalt kan øge det offentlige forbrug (eller sænke indtægterne) med 0,11 % af BNP, hvert år i al fremtid, og stadig, teknisk set, have en holdbar finanspolitik.

3 forskellige typer af stød

I denne rapport ønsker DI at få analyseret en række konkrete reformforslag. I DREAM-modellen analyseres effekten af et reformforslag ved, at man laver et stød til økonomien, som indeholder den umiddelbare konsekvens af reformforslaget. Derefter reagerer økonomien i modellen, hvorefter ændringerne i modellen tolkes som effekterne af reformforslaget.

I nogle tilfælde er der fuldstændigt sammenfald mellem et reformforslag og den umiddelbare konsekvens af reformforslaget. Dvs., hvis forslaget går på at ændre i en variabel, der allerede findes i DREAM-modellen. F.eks. en ændring af en skattesats. I andre tilfælde er der længere fra et reformforslag til den umiddelbare konsekvens af reformforslaget, f.eks. tiltag der skal tiltrække flere højtuddannede fra udlandet. I sådan et tilfælde må man først vurdere, hvorledes et sådan tiltag vil påvirke de variable, der indgår i DREAM-modellen. Reformpakken fra DI indeholder begge typer af reformforslag.

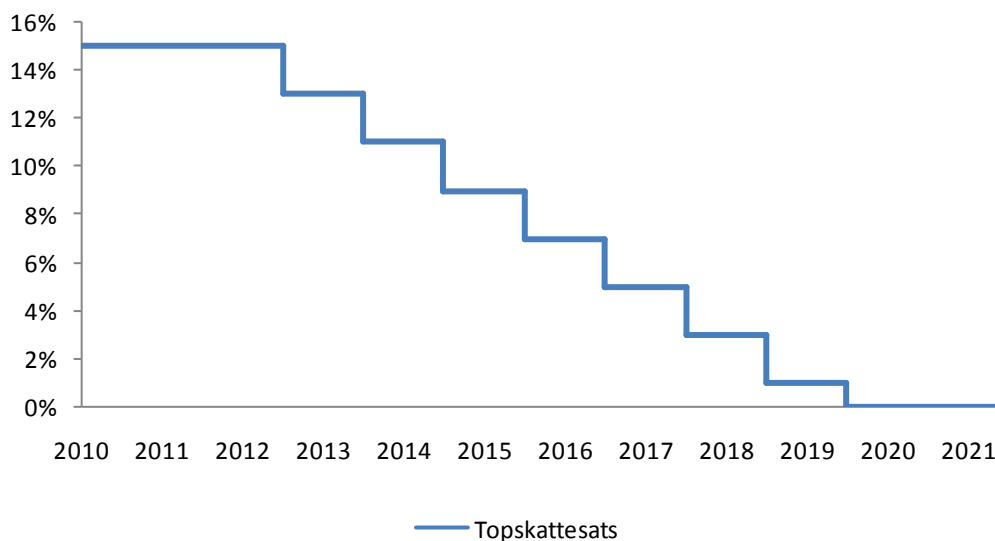
Når reformforslaget direkte kan indlægges i DREAM-modellen, så gøres dette, hvorefter vi får de effekter, som DREAM-modellen giver ved et givet stød. I nogle tilfælde mener DI, at et givet reformtiltag vil medføre nogle effekter udover de effekter, som DREAM-modellen giver anledning til. Her tænkes både på produktivitetseffekter, og andre afledte effekter af stødet. For at betragte resultaterne såfremt disse ekstra effekter indtræffer, så laves der et nyt stød, som både indeholder DREAMs standardstød og et ekstra stød med de ekstra effekter, som DI forventer. Resultaterne af et sådan stød er altså ikke DREAM-gruppens vurdering af, hvad et givent stød, f.eks. ændring i en skattesats, vil have af effekt, men blot en beregning af, hvad et givent stød vil have af effekt, såfremt stødet medfører de ekstra effekter, som DI forventer.

Den sidste type af stød, er de stød, hvor der skal foretages en vurdering for, at man kan komme fra et konkret reformforslag til de umiddelbare konsekvenser af reformforslaget. I disse tilfælde er det DI, der har foretaget en vurdering af, hvad et reformforslag vil have af umiddelbare konsekvenser, hvorefter effekten af disse konsekvenser analyseres i DREAM-modellen.

Stød 1 - Fjernelse af topskatten

Det første reformforslag, der analyseres, er en fjernelse af topskatten. Topskattesatsen nedtrappes gradvist år for år, hvormed den helt bortfalder i år 2020, som det ses af Figur 2.

Figur 2 - Sænkelse af topskattesatsen

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Effekten af en fjernelse af topskatten analyseres af to omgange, hvor første analyse beskriver, hvorledes økonomien reagerer i DREAM-modellen, når topskatten fjernes. Den anden analyse beskriver, hvorledes økonomien reagerer i DREAM-modellen når DI's ekstra antagelser tages med i betragtning. Ekstra antagelserne er, at produktiviteten stiger, der sker en stigning i højtuddannet indvandring, den strukturelle ledighed falder en anelse og den gennemsnitlige arbejdstid stiger yderligere, når topskatten fjernes. Produktivitsantagelsen analyseres sammen med de andre ekstra antagelser. I stød 8 beskrives, hvorledes stigende produktivitet alene påvirker økonomien.

Når topskatten fjernes, så sker der hovedsagligt to ting. Staten mister skatteindtægter, hvilket kan ses i det faldende skattetryk og forværringen af den primære saldo samt holdbarhedsindikatoren i Tabel 3. Derudover stiger arbejdsudbuddet, da personer, der betaler topskat, vil opleve en lavere marginalsat. Dermed vil disse personer arbejde længere, hvilket trækker den gennemsnitlige arbejdstid op. I DREAM-modellen antages det, at arbejdsudbudselasticiteten er på hhv. 0,05 for mænd og på 0,15 for kvinder. Når den samlede arbejdsmængde stiger, betyder det ligeledes, at økonomien kan producere mere, hvilket medfører at den gennemsnitlige årlige vækst løftes. Ligeledes øges skatteindtægterne, men da BNP ligeledes stiger, påvirkes skattetrykket ikke nævneværdigt af det øgede arbejdsudbud. Det lille fald i beskæftigelsen skyldes, at ledigheden stiger en lille smule⁴.

⁴ Den strukturelle ledighed bestemmes i DREAM-modellen af en fagforeningsmodel, hvor ledigheden afgøres af, hvor høj kompensationsgraden er ved ledighed. Når kompensationsgraden falder med 1 %, så stiger beskæftigelsen med omkring 0,15 % for kvinder og 0,05 % for mænd. Pga. en teknikalitet i DREAM-modellen, så stiger kompensationsgraden en lille smule når topskatten fjernes. Dette er dog ikke i overensstemmelse med de faktiske konsekvenser af en topskattefjernelse.

Tabel 3 - Marginaleffekterne af fjernelse af topskatten, DREAM-modellens standard-effekt

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst	0,08 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	8½ timer	9 timer
Beskæftigelse	- 500 personer	- 300 personer
Udgiftstryk	-0,35 %-point	-0,37 %-point
Skattetryk	-0,84 %-point	-0,86 %-point
Primære saldo	-0,51 %-point	-0,51 %-point
Holdbarhedsindikator	-0,49 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Udover effekterne beskrevet ovenfor forventer DI desuden, at en fjernelse af topskatten vil have nogle yderligere effekter. DI forventer, at en fjernelse af topskatten vil tiltrække 3.500 indvandrere, der vil indgå i arbejdsstyrken på samme vis som en borger af dansk oprindelse. Dvs. de vil have samme produktivitet, arbejdstid, ledighedsrisiko og træk på de offentlige finanser som en borger af dansk oprindelse, der er i arbejdsstyrken, og som ikke er tilknyttet andre offentlige forsørgelsesordninger end evt. dagpenge. DI forventer ligeledes, at en fjernelse af topskatten vil øge incitamentet til at få et arbejde i en sådan grad, at 1.500 personer vil komme i beskæftigelse, som før var på dagpenge. Dette svarer til, at den strukturelle ledighed sænkes med omkring 0,05 %-point. Mht. produktivitetsvæksten, så forventer DI, at den løftes med 0,11 %-point per år i årene frem til 2020 som følge af, at topskatten fjernes. Endelig forventer DI, at den gennemsnitlige arbejdstid vil stige med omkring 21 % mere end, hvad arbejdsudbudselasticiteter på hhv. 0,05 og 0,15 giver anledning til.

Når disse ekstra antagelser tages i betragtning, ses det, at det især påvirker beskæftigelsen, antal arbejdstimer og væksten. Ydermere påvirkes den finanspolitiske holdbarhed ikke nær så negativt, når DI's antagelser tages i betragtning. Dette skyldes især den stigende beskæftigelse og arbejdstid, som medfører et øget beskatningsgrundlag, uden at de offentlige udgifter følger med op. Løftet i produktiviteten har ikke samme effekt, da forbedret produktivitet får udgifterne til at stige i samme takt som indtægterne. Dette skyldes, at produktivetsforbedringer, der slår igennem på lønnen, medfører at de offentlige lønninger og overførselsindkomster stiger med samme takt som produktivetsforbedringerne. Ydermere antages det, at antallet af offentligt ansatte fastholdes, når produktiviteten stiger.

Årsagen til at skattetrykket falder yderligere, når disse ekstra effekter tages med i betragtning, er, at det øgede arbejdsudbud presser lønningerne således, at den samlede bruttoindkomst ikke stiger lige så meget som BNP. Dette er årsagen til, at de samlede skatteindtægter, som andel af BNP, falder.

Tabel 4 - Marginaleffekterne af fjernelse af topskatten, inkl. DI's ekstra antagelser

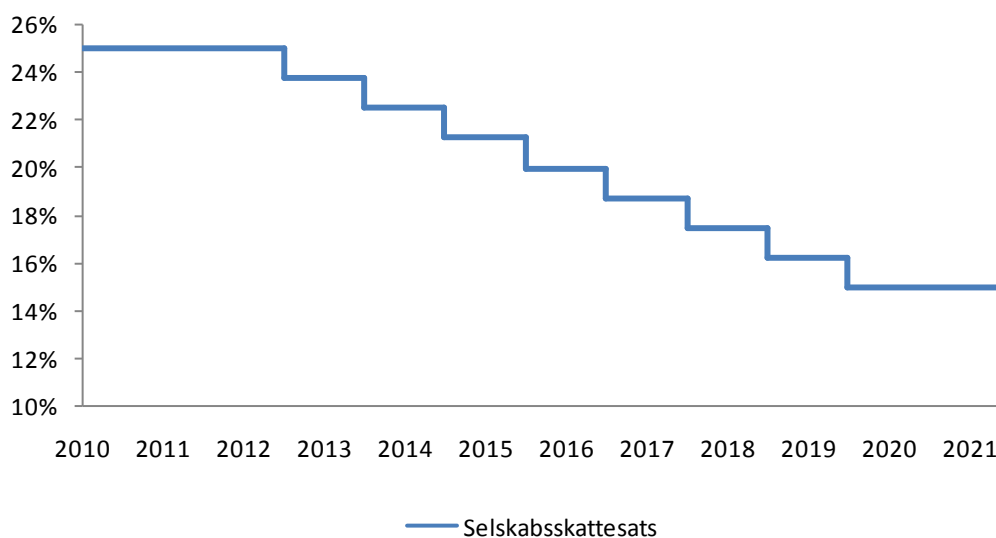
	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,21 %-point	0,01 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	12 timer	12 timer
Beskæftigelse	4.600 personer	5.000 personer
Udgiftstryk	-0,53 %-point	-0,54 %-point
Skattetryk	-0,89 %-point	-0,91 %-point
Primære saldo	-0,40 %-point	-0,41 %-point
Holdbarhedsindikator	-0,38 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Stød 2 - Sænkelse af selskabsskatten

Det andet reformforslag, der analyseres, er en nedsættelse af selskabsskattesatsen med 10 %-point. Selskabsskattesatsen nedtrappes gradvist år for år fra 25 % i 2012 til 15 % i 2020, som det ses af Figur 3.

Figur 3 - Sænkelse af selskabsskattesats

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Effekten af en sænkelse af selskabsskattesatsen analyseres af to omgange, hvor første analyse beskriver, hvorledes økonomien reagerer i DREAM-modellen, når selskabsskattesatsen sænkes. Den anden analyse beskriver, hvorledes økonomien reagerer i DREAM-modellen, når selskabsskattesatsen sænkes, samtidig med, at produktivtetsantagelser og DI's øvrige ekstra antagelser inkluderes. Det antages, at produktiviteten løftes med 0,11 %-point per år i årene frem til 2020. Derudover antages det, at

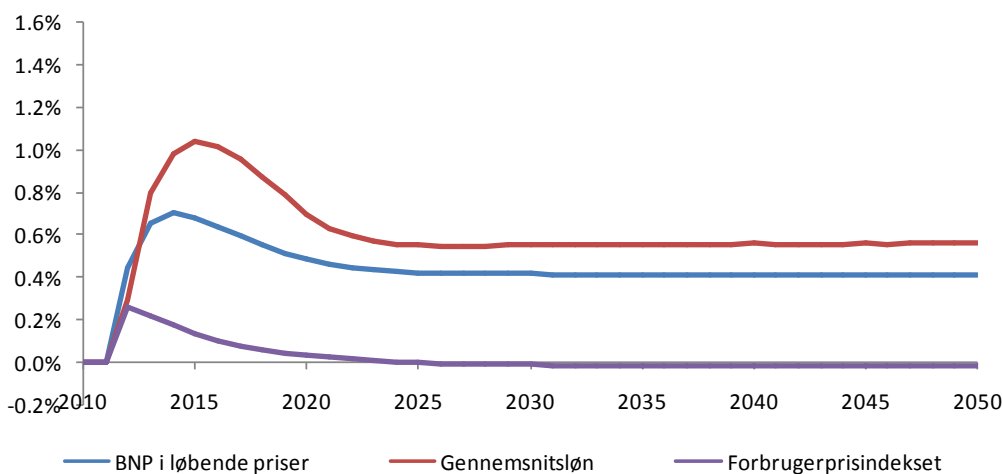
selskabsskattebasen stiger med omkring 4,3 % som konsekvens af en sænkelse af selskabsskattesatsen.

Når selskabsskattesatsen sænkes i DREAM-modellen, så påvirker dette modellen på to måder. En sænket selskabsskat øger investeringerne en smule, samt dividende udbetalingerne øges, hvilket medfører en efterspørgselseffekt. Efterspørgselseffekten er i DREAM-modellen væsentligt større end investeringseffekten.

Der kan argumenteres for, at investeringseffekten er for lille i DREAM-modellen. I DREAM-modellen er der konstant skalaafkast på kapital, hvilket betyder, at kapital ikke flytter ud af landet, når selskabsskatten hæves, og omvendt. Derved påvirkes investeringsniveauet ikke i tilstrækkelig grad, når selskabsskatten ændres. Ligeledes kan der argumenteres for, at efterspørgselseffekten er for stor i DREAM-modellen, da det i DREAM-modellen antages, at alle danske virksomheder ejes af hjemlandets befolkning. Dette er dog ikke i overensstemmelse med virkeligheden, hvor kun omkring 50 % af de danske aktier ejes af danskere. Dermed overvurderes effekten af dividendeudbetalingerne i DREAM-modellen. Nedenfor beskrives hvorledes økonomien reagerer, når selskabsskattesatsen sænkes i DREAM-modellen, hvor man dog skal have overnævnte kommentarer i baghovedet.

Når selskabsskattesatsen sænkes, så øges dividende-udbetalingerne, hvilket øger den disponible indkomst i husholdningerne. Dermed øges husholdningernes efterspørgsel, hvilket presser priser og lønninger op, som det ses i Figur 4.

Figur 4 - Ændringer i BNP, løn- og prisniveauer som følge af en sænkelse af selskabsskattesatsen, DREAM-modellens standard-effekt

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Når reallønnen stiger, så øges incitamentet til at arbejde, hvorved der sker en stigning i den gennemsnitlige arbejdstid, som det ses i Tabel 5. Ligeledes stiger forbruget af inputfaktorer som kapital og materiale, hvilket bevirker, at BNP stiger. Det primære udgiftstryk stiger en smule på kort sigt, da de offentlige udgifter stiger mere end BNP. De offentlige udgifter stiger pga., at lønstigningerne påvirker overførselsindkomsterne igennem satsreguleringen og pga., at omkostningerne ved offentligt forbrug stiger, hvilket hovedsageligt skyldes lønstigningerne for offentligt ansatte. På lang sigt ændres udgiftstrykket dog ikke, da BNP stiger lige så meget

som udgifterne på sigt. Skattetrykket falder som følge af den lavere selskabsskattesats, men på sigt mindskes dette fald som følge af at selskabsskattebasen falder relativt til BNP⁵.

Tabel 5 - Marginaleffekterne af sænkelse af selskabsskattesatsen, DREAM-modellens standard-effekt

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,04 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	1 time	1 time
Beskæftigelse	-500 personer	-
Primære udgiftstryk	0,04 %-point	0,00 %-point
Skattetryk	-0,70 %-point	-0,57 %-point
Primære saldo	-0,75 %-point	-0,58 %-point
Holdbarhedsindikator	-0,56 %-point	

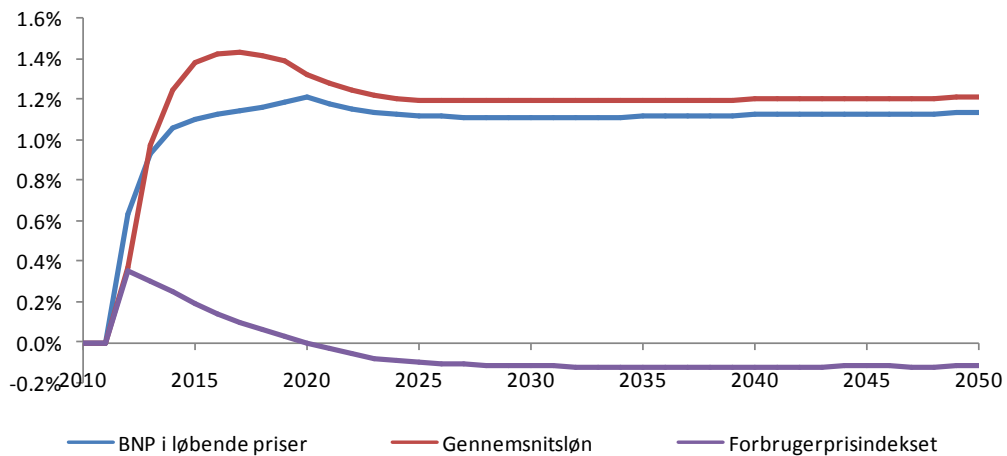
*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

For at tage højde for DREAM-modellens lille investeringseffekt er der i DI's ekstra antagelser særligt fokus på dette. DI forventer, at en sænkelse af selskabsskattesatsen vil løfte produktivitetsvæksten med 0,11 %-point per år i årene frem til 2020, og at selskabsskattebasen vil vokse med yderligere med omkring 4 %. Dermed tages der højde for, at øget kapital vil påvirke arbejdskraftsproduktiviteten og øge beskatningsgrundlaget. Den øgede produktivitet påvirker især væksten samt arbejdstiden. Arbejdstiden øges pga. at produktivitetstigningen løfter reallønnen, og dermed øges incitamentet til at arbejde. Det primære udgiftstryk påvirkes nu negativt, da BNP i løbende priser vokser mere end de offentlige udgifter. Dette kan blandt andet ses ved, at lønniveauet kun stiger en smule mere end BNP i løbende priser samtidig med, at prisniveauet ændres markant mindre end BNP-niveauet.

⁵ Faldet skyldes, at kapitalniveauet stiger i årene efter 2020, hvilket betyder, at virksomhederne kan bogføre en større afskrivning, hvilket mindsker overskuddet, der skal betales selskabsskat af.

Figur 5 - Ændringer i BNP, løn- og prisniveauer som følge af en sænkelse af selskabsskattesatsen, inkl. DI's ekstra antagelser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Det mindre fald i skattetrykket, som man kan se i Tabel 6, skyldes at DI forventer, at selskabsskattebasen vil stige som en konsekvens af sænkelsen af selskabsskattesatsen. Faldet i det primære udgiftstryk og det mindre fald i skattetrykket gør, at den primære saldo og holdbarhedsindikatoren påvirkes mindre negativt, når DI's ekstra antagelser tages med i betragtning ift. DREAMs standardberegninger.

Tabel 6 - Marginaleffekterne af sænkelse af selskabsskattesatsen, inkl. DI's ekstra antagelser

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,14 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	2 timer	2 timer
Beskæftigelse	-200 personer	-
Primære udgiftstryk	-0,01 %-point	-0,03 %-point
Skattetryk	-0,63 %-point	-0,56 %-point
Primære saldo	-0,65 %-point	-0,56 %-point
Holdbarhedsindikator	-0,52 %-point	

*i BNP i faste priser

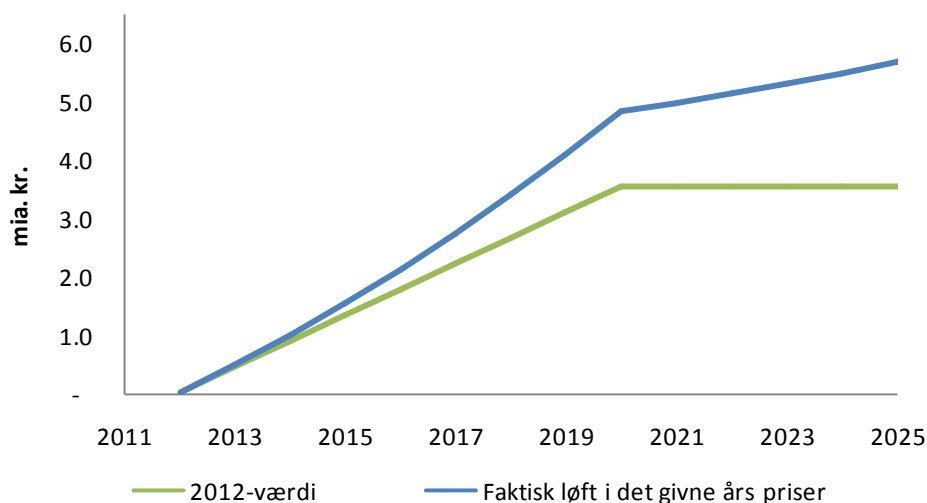
Kilde: Egne beregninger på DREAM

Stød 3 - Uddannelsesreformer

DI ønsker, at der sker en række justeringer og forbedringer indenfor uddannelsessystemet. Målet er en bedre folkeskole, et bedre forløb igennem ungdomsuddannelserne, stærkere praktiskrettede uddannelser, og flere og bedre universitetsuddannede. For at nå dette tilføres uddannelsessystemet flere penge. Derudover antages det, at tiltagene medfører at antallet af elever i 10. klasse mindskes, og at studietiden på de videregående uddannelser forkortes.

Stødet analyseres af to omgange ligesom stød 1 og 2. I begge stød tilføres uddannelsessektoren frem mod 2020, hvad der svarer til 3,55 mia. kr. i 2012 ekstra årligt, hvilket særligt dækker over en stigning i taksametrydelserne til de videregående uddannelser.

Figur 6 - Ekstra uddannelsesomkostninger

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Det antages, at tiltagende omkring 10. klasse reducerer sandsynligheden for at starte i 10. klasse med 50 %. De studerende der ellers ville være begyndt på en 10. klasse, er tildelt den adfærd, som de ville have haft, hvis de rent faktisk havde brugt et år på at fuldføre 10. klasse. De har således sprunget et år over og er forsat i uddannelsessystemet eller ud på arbejdsmarkedet. Af de tilbageværende 10. klassesstuderende antages det at frafaldet stiger til omkring det dobbelte. Dette betyder, at det samlede uddannelsesfrafald er omtrent uændret.

Stødet bevirker isoleret set, at antallet af 10.klasses elever falder med ca. 17.000 svarende til ca. halvdelen af det årlige optag på 10. klasse. På sigt ses en tilsvarende stigning i antallet af personer, der ikke er under uddannelse – svarende til at ca. 17.000 personer får forkortet deres uddannelsesforløb med et år. Det svarer til, at den gennemsnitlige uddannelsestid falder med knap ¼ år.

Anden del af uddannelsesreformen består i at forkorte studietiden på de videregående og lange videregående uddannelser med omkring et halvt år. For at simulere den hurtigere gennemførelsestid er sandsynligheden for færdiggørelse ændret ved at fremrykke det

gennemsnitlige færdiggørelsestidspunkt med ca. et halvt år. Tabellen herunder viser ændringen i studielængden for de forskellige uddannelser.

Tabel 7 - Gennemsnitlig studielængde, antal år

	Før reformen		Forkortelse som følge af reformen	
	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 1	Gruppe 2
Kort videregående	2.3	2.3	0.4	0.5
Professions-bachelor	3.7	3.9	0.5	0.5
Mellemlang videregående	2.5	-	0.3	-
Universitets-bachelor	3.2	3.4	0.5	0.5
Udelt kandidat	3	2.9	0.4	0.4
Delt kandidat	3.2	-	0.5	-
Ph.d.	4.3	-	0.5	-

Anm.: Gruppe 1 omfatter studerende uden særlig uddannelsesmæssige kvalifikationer. Gruppe 2 omfatter studerende, der har særlige uddannelsesmæssige kvalifikationer i forhold til den givende uddannelse.⁶

Kilde: Beregninger på DREAMs Uddannelsesmodel

Den kortere studietid har den sideeffekt, at det generelle uddannelsesniveau hæves. Det sker, fordi sandsynligheden for at påbegynde en lang videregående uddannelse stiger desto yngre man er, når man har gennemført den adgangsgivende uddannelse.

Reformen af 10. klasse og den kortere studietid medfører, at andelen af ungdomsårgangen 2020, der opnår en lang videregående uddannelse, når op på 25,1 %, hvilket betyder, at den pt. gældende uddannelsesmålsætning, omkring videregående uddannelser, opfyldes.

Disse beskrevne effekter indgår i DREAMs standardberegninger. Derudover er det DI's vurdering, at reformen af 10. klasse vil medføre en yderligere stigning i arbejdsstyrken således at den samlede effekt på arbejdsstyrken kommer op på 10.000 personer i 2020. En del af forklaringen på, at 10. klasse eksperimentet i DREAM ikke giver anledning i en større effekt på arbejdsstyrken i 2020 er, at DREAM ikke indregner personer under 17 år i arbejdsstyrken. Uanset tilknytning til uddannelsessystemet placeres de pågældende i restgruppen uden for arbejdsstyrken. Den potentielt højere erhvervsdeltagelse, der ligger i enten at forlade uddannelsessystemet hurtigere eller i at være studerende på et højere uddannelsesstrin tidligere end i grundforløbet, registreres dermed udelukkende for personer ældre end 16 år. For at opnå den ønskede arbejdsstyrkeeffekt i 2020, flyttes eksogent ca. 6000 personer fra restgruppen ind i arbejdsstyrken. Effekten indlægges i et DI-tilpasset stød, som analyseres i Tabel 9. I Tabel 8 derimod analyseres effekterne af uddannelsesreformerne uden DI's ekstra antagelse. Som det ses bevirker den kortere uddannelsestid at arbejdsudbuddet øges, hvorved beskæftigelsen stiger, og lønniveauet falder. Den gennemsnitlige arbejdstid øges som følge af, at studerende bliver hurtigere færdige⁷. Det primære udgiftstryk trækkes op af de højere uddannelsesomkostninger men ned af det lavere lønniveau, som mindsker overførselsindkomster og offentlige lønninger, og stigningen i BNP.

⁶ Der kan læses mere om grupperingen i DREAMs Uddannelsesfremskrivning 2011, Se evt. <http://www.dreammodel.dk/pdf/Uddannelsesfremskrivning2011.pdf>

⁷ Som studerende er man talt som beskæftiget, hvis man har et studiejob. Dvs., hvis en studerende med studiejob bliver et år før færdig med sit studie, så stiger beskæftigelsen ikke i antal personer, men den stiger ved at den gennemsnitlige arbejdstid stiger, da et fuldtidsjob oftest indeholder flere arbejdstimer end et studiejob.

Skattetrykket trækkes op af den stigende arbejdstid og beskæftigelse. Modsat trækkes skattetrykket ned af det lavere lønniveau, som påvirker skattebasen negativt, og stigningen i BNP. Samlet set påvirkes de offentlige finanser en smule negativt på kort sigt og ganske lidt positivt på lang sigt, da effekten på arbejdsudbuddet bliver kraftigere over tid.

Tabel 8 - Marginaleffekterne af uddannelsesreformen, DREAM-modellens standard-effekt

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,03 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	4½ timer	5½ timer
Beskæftigelse	4.300 personer	5.000 personer
Primære udgiftstryk	0,03 %-point	-0,01 %-point
Skattetryk	-0,02 %-point	-0,01 %-point
Primære saldo	-0,06 %-point	0,00 %-point
Holdbarhedsindikator	0,02 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Når DI's ekstra antagelse, omkring 10. klassereformens effekt på arbejdsstyrken, tages med i betragtning, så ses det, at de positive arbejdsudbudseffekter løftes en smule, hvilket påvirker resultaterne i en positiv retning.

Tabel 9 - Marginaleffekterne af uddannelsesreformen, inkl. DI's ekstra antagelser

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,03 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	3½ timer	4¼ timer
Beskæftigelse	10.200 personer	11.200 personer
Primære udgiftstryk	0,00 %-point	-0,05 %-point
Skattetryk	-0,02 %-point	-0,01 %-point
Primære saldo	-0,03 %-point	0,03 %-point
Holdbarhedsindikator	0,05 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Stød 4 - Reform af fleksjob

Stød 4 undersøger effekten af en reform af fleksjobordningen. DI ønsker en fleksjobordning som målrettes dem med mest behov, og DI vurderer, at en sådan reform vil reducere udgifterne til fleksjob med 2,9 mia. kr.⁸. Ydermere forventes det, at de nye regler vil medføre, at den gennemsnitlige arbejdstid vil stige med 0,09 % i 2020. Dette kan ske ved, at personer i fleksjob overgår til almindelig ansættelse.

Effekten af et fald i udgifterne til fleksjob på 2,9 mia. kr. og en stigning i arbejdstiden på 0,09 % analyseres i DREAM-modellen. Dermed rapporteres der kun en Tabel med effekterne, da der i dette stød ikke er nogle særlige DI-antagelser. De marginale effekter er dog lidt forskellige afhængigt af, om stødet laves ovenpå DREAMs udgave af stød 1, 2 og 3, eller ovenpå stød 1, 2 og 3 inklusiv DI's ekstra antagelser. F.eks. har det en større effekt at øge den gennemsnitlige arbejdstid med 0,09 %, når der regnes ovenpå stødene med DI's ekstra antagelser. Dette skyldes, at de ekstra antagelser har løftet den samlede arbejdstid højere op, end DREAMs standard stød har gjort. De marginale forskelle er dog begrænsede, og vil kort blive beskrevet i teksten. De marginale effekter, der rapporteres i Tabel 10, er effekterne når der stødes ovenpå DREAMs standard stød. Effekterne når der stødes ovenpå stødene inklusiv DI's ekstra antagelser, kan betragtes i Tabel 31 i Bilag.

Tabel 10 - Marginaleffekterne af reform af fleksjob

	2011 - 2020	2021 - 2040
<u>Gennemsnitlig årlig vækst*</u>	0,04 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	1¼ timer	1¼ timer
Beskæftigelse	-	-
Primære udgiftstryk	-0,16 %-point	-0,16 %-point
Skattetryk	-0,01 %-point	-0,01 %-point
Primære saldo	0,15 %-point	0,14 %-point
<u>Holdbarhedsindikator</u>	0,12 %-point	

*i BNP i faste priser

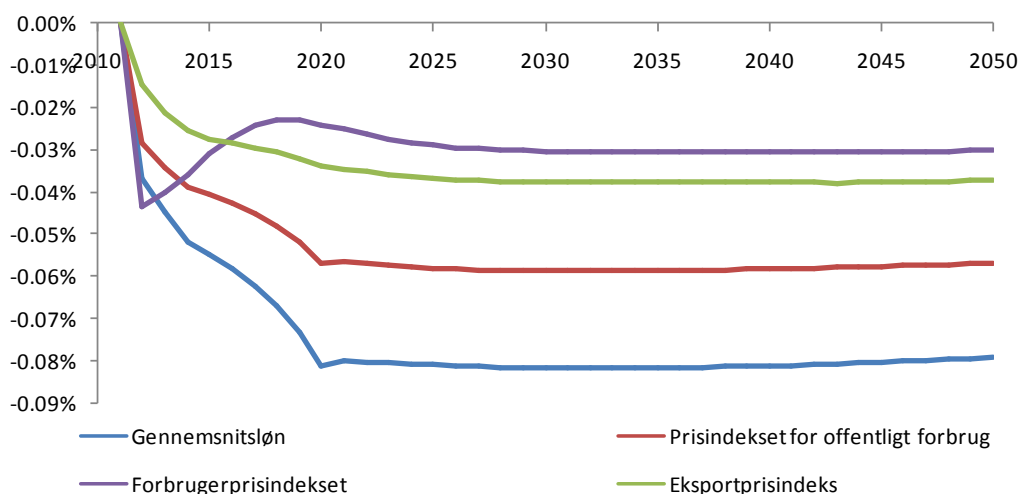
Kilde: Egne beregninger på DREAM

Det primære udgiftstryk mindskes af de lavere udgifter til fleksjob, hvilket forbedrer de offentlige finanser. Ydermere mindskes udgiftstrykket som følge af et lavere lønniveau, som ses i Figur 7. Lønniveauet presses via to effekter. Besparelserne på fleksjobordningen mindsker efterspørgslen, hvorved prisniveauet sænkes. Når prisniveauet sænkes, sænkes lønningerne også, da virksomhederne ellers vil give underskud. Det øgede arbejdsudbud mindsker også lønningerne, da priserne sænkes således, at den øgede produktion kan eksporteres. Det lavere lønniveau mindsker overførselsindkomsterne via satsreguleringen og de offentlige lønninger, og derved mindsker de det primære udgiftstryk. Årsagen til, at skattetrykket falder, er at skattebasen falder som følge af, at løn- og overførselsindkomsterne

⁸ Opgjort i 2012-priser.

falder. Denne effekt dominerer den positive effekt det har på skattebasen, at arbejdstiden stiger.

Figur 7 - Ændringer i løn- og prisniveauer som følge af en fleksjobreform

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Årsagen til at lønniveauet falder mere end prisniveauerne er, at når virksomhederne sætter priserne ned, så må de sætte lønningerne endnu mere ned for at fastholde den samme forrentning⁹. Årsagen til dette er, at prisen på de andre inputfaktorer, kapital og materialer, ikke falder lige så meget som virksomhedernes afsætningspris, da disse faktorer til dels kommer fra udlandet, hvor prisniveauet er konstant.

Stød 5 - Færre på overførselsindkomster

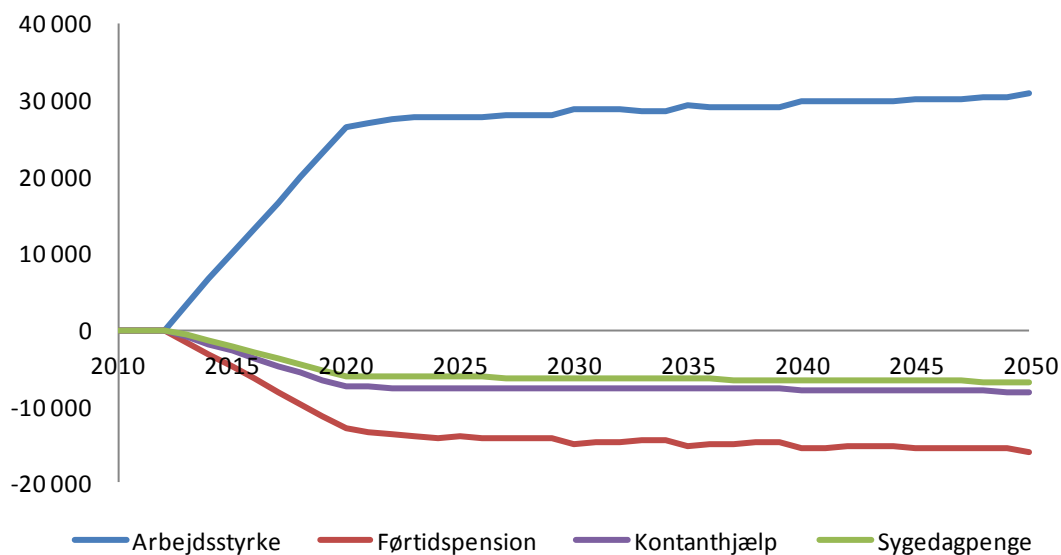
I stød 5 ønsker DI at få analyseret effekten af en række tiltag, som har til formål at flytte personer fra overførselsindkomster til beskæftigelse. Tiltagene inkluderer ændringer af førtidspensionsordningen samt sygedagpengeordningen, større kommunalt ansvar og økonomisk incitament, samt ændringer af aktiverings- og ledighedsydelsesregler. Hvor mange personer disse tiltag kan flytte er DI's eget skøn. Det antages, at 26.500 personer i år 2020 overgår fra overførselsindkomst (førtidspension, kontanthjælp og sygedagpenge) til arbejdsstyrken. Ydermere korrigeres ledigheden med 0,14 %-point svarende til, at antallet af dagpengemodtagere falder med 4.000 personer i 2020.

Figur 8 viser ændringen i antal overførselsmodtagere i perioden 2010 til 2050, og som det fremgår, har antallet af personer på overførselsindkomster en modsatrettet, positiv effekt på arbejdsstyrken. Antallet af førtidspensionister reduceres med 13.000 personer i 2020, mens de tilsvarende tal for kontanthjælp og sygedagpenge er 7.500 henholdsvis 6.000 personer. Effekten indfases lineært i perioden 2013 til 2020 og hefter antages reduktionen i antal overførselsindkomstmodtagere at udgøre samme forholdsmæssige andel som i 2020.

⁹ I DREAM-modellen antages det, at virksomhederne har konstant skalaafkast og er udsat for imperfekt konkurrence.

Som følge af stigende tilbagetrækningsaldrer vil antallet af især førtidspensionister være stigende over tid. At fastholde en forholdsmæssig korrektion efter 2020 medfører, at antallet af personer, som flyttes fra overførselsindkomst til arbejdsstyrken er svagt stigende over tid. Således stiger arbejdsstyrken med cirka 31.000 personer i 2050.

Figur 8. Ændring i arbejdsstyrke og antal overførselsindkomstmodtagere

Kilde: Egne beregninger på DREAMs socioøkonomiske fremskrivning

Dette stød bevirker, at den samlede beskæftigelse stiger. Beskæftigelsen stiger med 4.000 personer pga. den lavere ledighed, og af de 26.500 personer, der kommer ind i arbejdsstyrken, bliver hovedparten beskæftiget. Når arbejdsudbuddet øges, så øges produktionen og lønnen presses ned. Det primære udgiftstryk falder, hvilket skyldes, at overførselsindkomsterne mindskes pga. de færre personer på overførselsindkomster, og pga. at den lavere løn bevirker lavere niveauer for overførselsindkomster og offentlige lønninger. Ligeledes stiger BNP, som de primære offentlige udgifter holdes op imod. Skattetrykket falder, hvilket skyldes, at BNP stiger og løn og overførselsatsene falder. Den øgede beskæftigelse trækker skattetrykket lidt op igen. Den offentlige saldo forbedres, hvilket hovedsageligt skyldes, at personer flyttes fra overførselsindkomst ind i beskæftigelse, og dermed genererer skatteindtægter.

Tabel 11 - Marginaleffekterne af færre på overførselsindkomster

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,10 %-point	0,01 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	¾ timer	¾ timer
Beskæftigelse	28.700 personer	32.500 personer
Primære udgiftstryk	-0,67 %-point	-0,77 %-point
Skattetryk	-0,17 %-point	-0,21 %-point
Primære saldo	0,49 %-point	0,54 %-point
Holdbarhedsindikator	0,51 %-point	

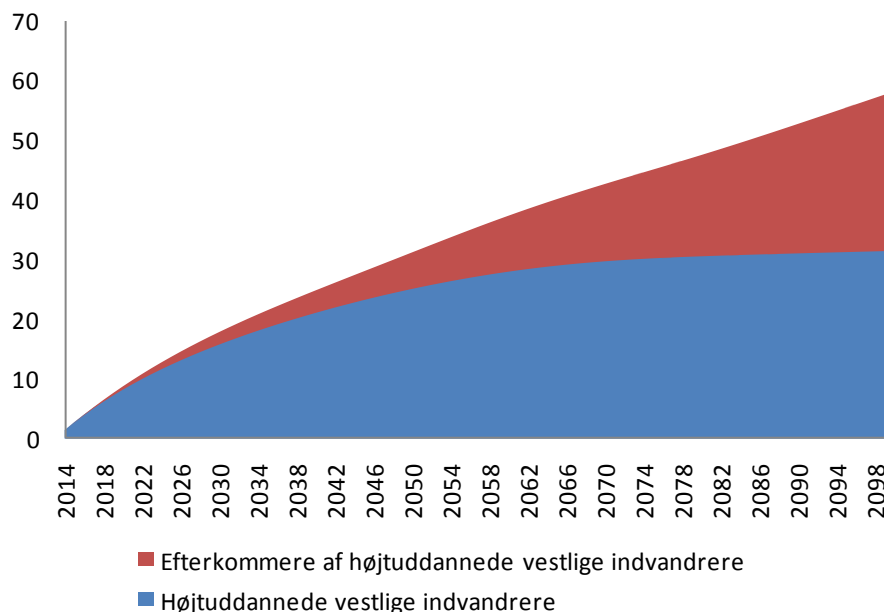
*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Stød 6 - Øget tiltrækning af højt kvalificeret arbejdskraft fra udlandet

I stød 6 ønsker DI at få analyseret effekten af, at der sker en øget indvandring af højt kvalificerede personer fra udlandet som følge af en række tiltag. Stødet udføres ved at det antages, at bruttoindvandringen øges med 1.500 vestlige indvandrere årligt. Det antages, at disse personer har en videregående uddannelse, når de indvandrer og agerer som personer med dansk oprindelse inden for uddannelsessystemet. Indvandrerne tilknytning til arbejdsmarkedet antages at være identisk med lignende personer, som har dansk oprindelse. Dog antages det, at deres træk på individuel offentlig service og ikke-indkomsterstøttede transferinger er identisk med øvrige vestlige indvandrere, hvilket giver en besparelse i de offentlige udgifter, da denne gruppe typisk har et lavere træk på disse udgifter end personer af dansk oprindelse.

Figur 9 - Marginal effekten på befolkningen som følge af øget indvandring af højtuddannede, 1.000 personer

Anm.: Efterkommere inkluderer alle børn og børnebørn mv. af højtuddannede vestlige indvandrere.
 Kilde: Egne beregninger på baggrund af DREAMs befolkningsfremskrivning 2011.

Den øgede indvandring løfter væksten i BNP med 0,031 %-point, hvilket dog skal sammenholdes med, at den øgede indvandring løfter væksten i befolkningen med omkring 0,027 %-point. Den finanspolitiske holdbarhed bliver påvirket positivt, da indvandrerne indtræder i arbejdsstyrken, hvorved beskatningsgrundlaget stiger, og da deres træk på offentlige udgifter er relativt små. Udgiftstrykket og skattetrykket mindskes en lille smule, hvilket skyldes at lønniveauet presses en smule ned i forbindelse med det øgede arbejdsudbud.

Tabel 12 - Marginal effekterne af øget tiltrækning af højt kvalificeret arbejdskraft fra udlandet, DREAM-modellens standard-effekt

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,03 %-point	0,02 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	¼ timer	½ timer
Beskæftigelse	7.500 personer	17.900 personer
Primære udgiftstryk	-0,09 %-point	-0,18 %-point
Skattetryk	-0,01 %-point	-0,03 %-point
Primære saldo	0,07 %-point	0,13 %-point
Holdbarhedsindikator	0,11 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Udover de beskrevne effekter, så mener DI, at en øget indvandring af højtqualificeret arbejdskraft vil påvirke produktivitetsvæksten positivt. Derfor vises der i Tabel 13 effekten af øget indvandring af højtqualificeret arbejdskraft samtidig med, at produktivitetsvæksten påvirkes positivt med 0,03 %-point i årene frem til og med 2020.

Tabel 13 - Marginaleffekterne af øget tiltrækning af højtqualificeret arbejdskraft fra udlandet, inkl. DI's ekstra antagelser

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,06 %-point	0,02 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	½ timer	¾ timer
Beskæftigelse	7.600 personer	17.900 personer
Primære udgiftstryk	-0,10 %-point	-0,19 %-point
Skattetryk	-0,02 %-point	-0,04 %-point
Primære saldo	0,07 %-point	0,13 %-point
Holdbarhedsindikator	0,11 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Som det ses påvirkes den gennemsnitlige årlige vækst positivt i årene frem til 2020. Den gennemsnitlige arbejdstid stiger også en smule, hvilket er en konsekvens af, at produktivitetsvækst øger lønnen, hvilket øger incitamentet til at udbyde arbejdskraft. Effekten på de offentlige finanser påvirkes ikke af en øget produktivitet, som det er beskrevet tidligere og som gennemgås nærmere i stød 8.

Stød 7 - Løft i vækstfremmende offentlige udgifter

Med stød 7 ønsker DI at få dirigeret flere offentlige ressourcer i retning af områder, der fremmer væksten i økonomien. DI ønsker derfor at løfte offentlige udgifter til forskning og udvikling fra 1 % af BNP til 1,5 % af BNP, samt at øge de offentlige investeringer med 0,2 % af BNP i årene til og med 2020. Efter 2020 øges de offentlige investeringer kun med 0,1 % af BNP.

DREAM-modellen har ikke moduleret nogen sammenhæng mellem F&U, offentlige investeringer og vækst. Derfor gennemføres stødet af to omgange. Først indlægges de ekstra offentlige udgifter, hvorved DREAMs standard effekter analyseres. Derefter indlægges et løft i produktivitetsvæksten på 0,08 %-point årligt, hvilket DI vurderer vil være væksteffekten af løftet i de offentlige udgifter.

Tabel 14 - Marginaleffekterne af løft i vækstfremmende offentlige udgifter, DREAM-modellens standard-effekt

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,00 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	½ timer	½ timer
Beskæftigelse	200 personer	-
Primære udgiftstryk	0,70 %-point	0,59 %-point
Skattetryk	0,03 %-point	0,02 %-point
Primære saldo	-0,62 %-point	-0,50 %-point
Holdbarhedsindikator	-0,48 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Når de offentlige udgifter til F&U samt offentlige investeringer øges, så øger det udgiftstrykket og forværre den finanspolitiske holdbarhed. Arbejdstiden øges som følge af, at øget offentligt forbrug øger efterspørgslen efter arbejdskraft, hvorved reallønnen presses op. Når reallønnen presses op, øges arbejdsudbuddet via en stigning i arbejdstiden og et lille fald i ledigheden i 2020¹⁰. Den øgede realløn og samlede arbejdsmængde får ligeledes skattetrykket til at stige.

Når produktivitetseffekterne tages med i beregningerne, så sker der ikke samme løft i skattetrykket, hvilket skyldes, at BNP nu også stiger som følge af produktivetsforbedringerne. Produktivetsforbedringerne har ikke nogen nævneværdig effekt på den finanspolitiske holdbarhed, hvilket diskuteres nærmere i næste stød.

Tabel 15 - Marginaleffekterne af løft i vækstfremmende offentlige udgifter, inkl. DI's ekstra antagelser

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,08 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	1¼ timer	1¼ timer
Beskæftigelse	400 personer	-
Primære udgiftstryk	0,66 %-point	0,57 %-point
Skattetryk	0,00 %-point	0,00 %-point
Primære saldo	-0,62 %-point	-0,51 %-point
Holdbarhedsindikator	-0,47 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

¹⁰ Årsagen til at ledigheden falder i 2020, er at kompensationsgraden falder en smule pga. reallønsstigningen, da der er to års forsinkelse i satsreguleringen.

Stød 8 - Andre vækstfremmende tiltag

I stød 8 ønsker DI at få analyseret effekten af en række tiltag, som alle skal løfte produktiviteten, uden at det belaster det offentlige med økonomiske omkostninger. Dvs. der er tale om en række forslag, der blandt andet skal forbedre det indre marked, mindske administrative byrder mv.. DI vurderer, at disse tiltag vil forbedre produktiviteten således, at produktivitetsvæksten løftes med 0,16 %-point i alle årene fra og med 2012 og til og med 2020. Nedenfor analyseres et sådan eksogent løft i DREAM-modellen.

Tabel 16 - Marginaleffekterne af løft i produktivitetsvæksten

	2011 - 2020	2021 - 2040
<u>Gennemsnitlig årlig vækst*</u>	0,15 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	1½ timer	1¼ timer
Beskæftigelse	400 personer	-
Primære udgiftstryk	-0,08 %-point	-0,05 %-point
Skattetryk	-0,04 %-point	-0,04 %-point
Primære saldo	0,00 %-point	-0,02 %-point
<u>Holdbarhedsindikator</u>	0,01 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Som det ses, påvirkes BNP positivt af produktivitetsstødet, men BNP vokser ikke helt lige så meget som produktiviteten vokser. Dette skyldes, at forbruget af materialer og kapital i produktionen ikke vokser lige så meget som forbruget af arbejdskraft, som ellers vokser hurtigere end produktiviteten, da arbejdskraften både inkluderer produktiviteten og det samlede antal arbejdstimer. Det samlede antal arbejdstimer vokser pga., at produktivitetsvæksten påvirker lønningerne positivt, og dermed øges incitamentet til at arbejde.

Den øgede produktion presser prisniveauet og reallønnen per produktiv enhed ned. Dvs. at lønnen stiger i forbindelse med produktivetsforbedringerne, men den vokser ikke lige så meget som produktivetsforbedringerne og BNP. Det betyder, at det primære udgiftstryk og skattetrykket falder en smule. Samlet set har det dog ingen nævneværdig effekt på den finanspolitiske holdbarhed. Det kan måske undre, at holdbarhedsindikatoren påvirkes svagt positivt, hvorimod den primære saldo påvirkes en smule negativt på lang sigt. Dette skyldes, at stødet påvirker den primære saldo en lille smule positivt på kort sigt, og at rentegevinsterne derved indgår i udregningen af holdbarhedsindikatoren.

Stød 9 - Nedsættelse af afgifter

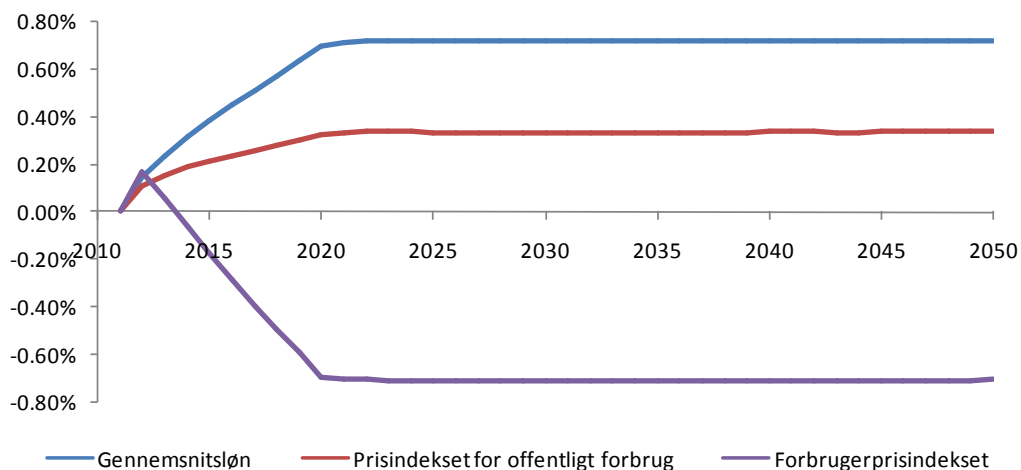
Stød 9 analyserer effekten af nedsættelsen af en række afgifter. Samlet sættes afgifterne ned med 14,2 mia. kr.¹¹, og fordelingen kan ses i Tabel 17.

Tabel 17 - Fordeling af afgiftsnedsættelser

	mia. kr.
Registreringsafgifter	1,50
Forbrugsafgifter	5,00
Energiafgifter	4,40
Dækningsafgifter	1,25
Stykafgifter	2,05

Når afgifterne sænkes, så falder priserne på forbrugsvarer, som det ses i Figur 10. Prisfaldet får efterspørgslen til at stige, hvilket presser lønningerne op. Den stigende realløn øger incitamentet til at arbejde hvormed den gennemsnitlige arbejdstid stiger. BNP påvirkes i første omgang negativt af de lavere afgifter, da afgifterne indgår i BNP. Samlet set løftes BNP dog en smule, hvilket skyldes den øgede efterspørgsel, som de lavere priser medfører. Udgiftstrykket stiger som følge af, at lønniveauet stiger mere end BNP, hvilket påvirker overførselsindkomsterne og de offentlige lønninger. Skattetrykket falder som følge af de lavere afgifter, men faldet bliver dog delvist modvirket af, at løn og antallet af arbejdstimer stiger, hvilket øger indkomstbeskatningsgrundlaget. Samlet påvirkes den finanspolitiske holdbarhed negativt, da både stigningen i det primære udgiftstryk og faldet i skattetrykket påvirker den primære saldo negativt.

Figur 10 - Ændringer i løn- og prisniveauer som følge af nedsættelse af afgifter, DREAM-modellens standard-effekt

Kilde: Egne beregninger på DREAM

¹¹ 2012-priser

Tabel 18 - Marginaleffekterne af afgiftsnedsættelser, DREAM-modellens standard-effekt

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,04 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	2 timer	2¼ timer
Beskæftigelse	400 personer	-
Primære udgiftstryk	0,15 %-point	0,18 %-point
Skattetryk	-0,37 %-point	-0,35 %-point
Primære saldo	-0,52 %-point	-0,53 %-point
Holdbarhedsindikator	-0,46 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

I forhold til DREAMs standard analyse af en nedsættelse af afgifterne mener DI, at to effekter mangler at blive taget med i analysen. DI mener, at såfremt forbrugsafgifterne nedsættes med 5 mia. kr., så vil en del af tabet komme tilbage igen, da lavere forbrugsafgifter vil nedsætte grænsehandlen, da det netop er for de særligt grænsehandelsfølsomme varer, at DI ønsker at nedsætte afgiften. Denne effekt er indarbejdet i DREAM ved at antage, at afgiftstab ved lavere forbrugsafgifter er 2,5 mia. kr. i det DI-tilpassede stød. Ydermere mener DI, at et lavere afgiftsniveau vil øge den gennemsnitlige arbejdstid med omkring det dobbelte af, hvad arbejdstiden øges med i DREAMs standardberegninger.

Når disse to effekter tages i betragtning, ændres resultaterne en smule, som det ses i Tabel 19. Den gennemsnitlige arbejdstid stiger. Det primære udgiftstryk stiger ikke nær så kraftigt, hvilket hovedsageligt skyldes, at stigningen i den gennemsnitlige arbejdstid presser lønningerne ned, hvilket presser overførselsindkomster og offentlige lønninger ned. Skattetrykket påvirkes ikke lige så negativt, hvilket skyldes, at forbrugsafgiftsfaldet ikke slår helt igennem. Disse to ting gør, at den finanspolitiske holdbarhed ikke påvirkes nær så negativt.

Tabel 19 - Marginaleffekterne af afgiftsnedsættelser, inkl. DI's ekstra antagelser

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,05 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	4½ timer	4¼ timer
Beskæftigelse	300 personer	-
Primære udgiftstryk	0,04 %-point	0,06 %-point
Skattetryk	-0,31 %-point	-0,30 %-point
Primære saldo	-0,36 %-point	-0,36 %-point
Holdbarhedsindikator	-0,31 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Stød 10 - Længere gennemsnitlig arbejdstid

Stød 10 analyserer effekten af tiltag, som skal løfte den gennemsnitlige arbejdstid med knap 1½ % i 2020. Arbejdstiden bliver løftet gradvist frem til 2020, og den længere arbejdstid bliver indlagt således, at den ikke påvirker satsreguleringen. I Tabel 20 ses marginaleffekterne af den længere arbejdstid. Stødet er lavet ovenpå DREAMs standardudgaver af stød 1 - 9. Såfremt stødet laves ovenpå stød 1 - 9 inklusiv DI's ekstra antagelser, så bliver resultaterne en smule kraftigere, da den gennemsnitlige arbejdstid ligger lidt højere efter stød 9, når DI's ekstra antagelser inkluderes.

Den længere gennemsnitlige arbejdstid medfører, at det samlede antal arbejdstimer stiger¹². Det større arbejdsudbud gør, at lønnen presses ned, hvilket medfører en øget produktion og eksport, hvorved der skabes efterspørgsel efter den øgede mængde arbejdsudbud. Det primære udgiftstryk falder, hvilket både skyldes, at den lavere løn mindsker overførselsindkomster og offentlige lønninger, samt at BNP stiger. Skattetrykket falder en smule, da stigningen i beskatningsgrundlaget, via den øgede arbejdstid, ikke følger med stigningen i BNP, hvilket skal tilskrives den faldende løn. Samlet forbedres den finanspolitiske holdbarhed, hvilket både skyldes de faldende offentlige udgifter og de stigende skatteindtægter, hvilket kan betragtes nærmere i Figur 11.

Tabel 20 - Marginaleffekterne af længere gennemsnitlig arbejdstid

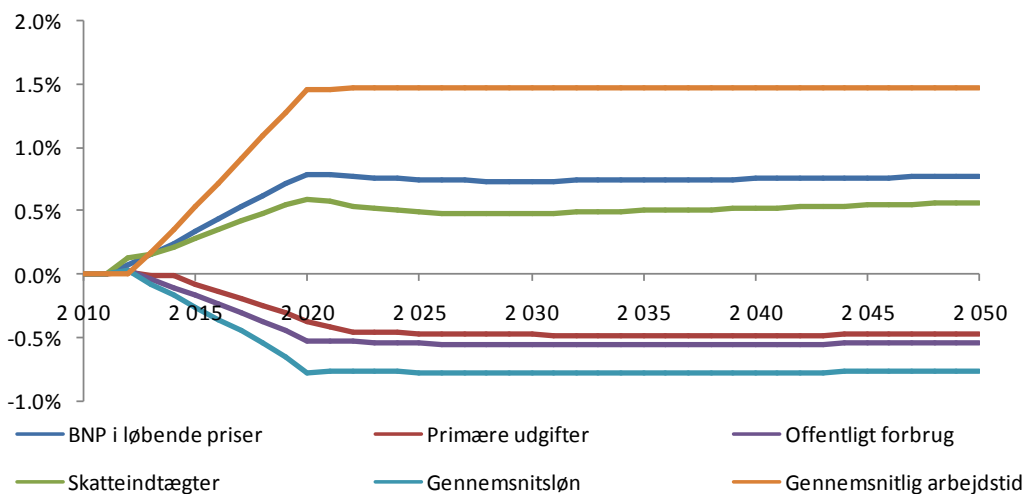
	2011 - 2020	2021 - 2040
<u>Gennemsnitlig årlig vækst*</u>	0,14 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	23 timer	23¼ timer
Beskæftigelse	-700 personer	-
Primære udgiftstryk	-0,57 %-point	-0,63 %-point
Skattetryk	-0,09 %-point	-0,10 %-point
Primære saldo	0,46 %-point	0,50 %-point
<u>Holdbarhedsindikator</u>	0,47 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

¹² Årsagen til at ledigheden stiger i 2020, er at kompensationsgraden stiger en smule pga. reallønsnedgangen, da der er to års forsinkelse i satsreguleringen.

Figur 11 - Ændringer i BNP, offentlige udgifter og forbrug, skatteindtægter, løn og arbejdstid som følge af højere gennemsnitlig arbejdstid

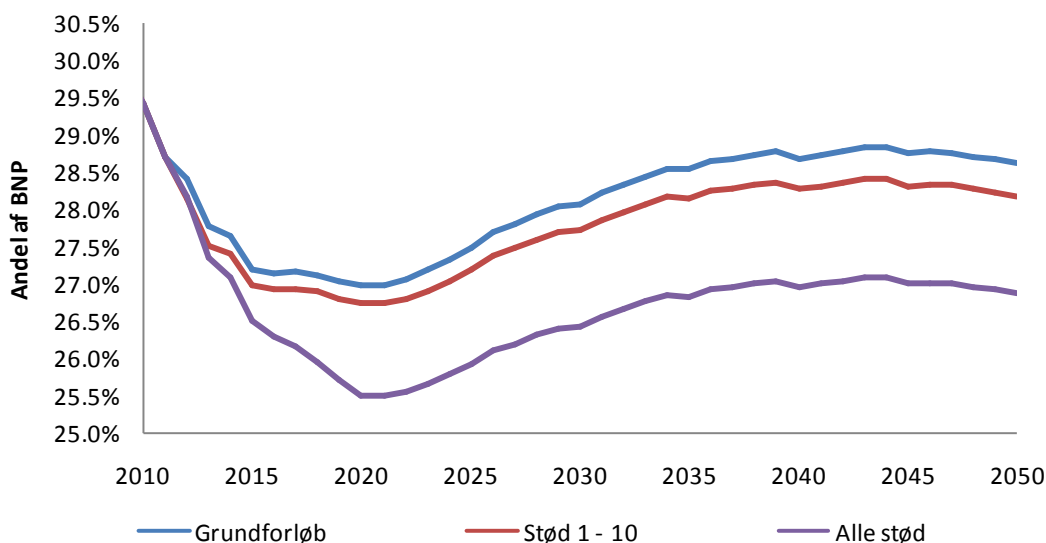
Kilde: Egne beregninger på DREAM

Stød 11 - Lavere offentligt forbrug og færre subsidier

I det sidste stød ønsker DI at få analyseret effekten af, en sænkning af det offentlige forbrug således, at det kun udgør 25,5 % af BNP i 2020. Derudover mindskes en række subsidier, som tilsammen udgør 2 mia. kr. i 2012.. Subsidierne mindskes gradvist frem til 2020.

Niveauet for hvor meget det offentlige forbrug skal sænkes, for at man kommer ned på 25,5 % af BNP, afhænger af, om man betragter forløbet med DREAMs standard stød eller forløbet med DI's ekstra antagelser, da det offentlige forbrug udgør en lavere andel af BNP, når stød 1 - 10 inkluderer DI's ekstra antagelser. Derfor laves stød 11 af to omgange. I første stød nedsættes det offentlige forbrug med 1,23 % af BNP frem til 2020, hvilket svarer til 23,4 mia. kr. i 2012-værdi. Udviklingen kan ses i Figur 12. Det offentlige forbrug mindskes med samme andel for alle forbrugstyper bortset fra offentligt forbrug på uddannelse, hvor forbruget fastholdes på samme niveau.

Figur 12 - Det offentlige forbrugstryk, Standard DREAM-antagelser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Besparelserne på omkring 4% i det offentlige forbrug presser lønniveauet ned, hvormed incitamentet til at arbejde en ekstra time mindskes, hvilket mindsker den gennemsnitlige arbejdstid. Udgiftstrykket mindskes både pga. det faldende lønniveau, som påvirker overførselsindkomsterne og de offentlige lønninger, og i særlig grad pga. de faktiske besparelser. Skattetrykket mindskes en smule pga. de faldende lønninger. Overordnet påvirkes de offentlige finanser ganske positivt af det lavere forbrugstryk og reduktionen i subsidierne, som det ses i Tabel 21.

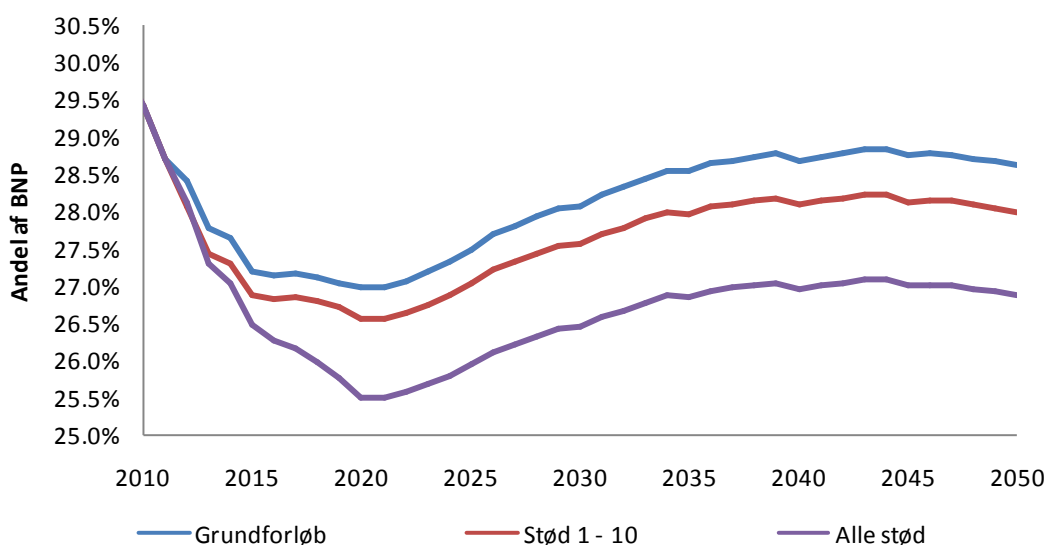
Tabel 21 - Marginaleffekterne af lavere offentligt forbrug og reduktion i subsidier, DREAM-modellens standard-effekt

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,01 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	-1¼ timer	-1 timer
Beskæftigelse	-600 personer	-
Primære udgiftstryk	-1,38 %-point	-1,51 %-point
Skattetryk	-0,12 %-point	-0,18 %-point
Primære saldo	1,26 %-point	1,34 %-point
Holdbarhedsindikator	1,21 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Når forløbet, som inkluderer DI's ekstra antagelser, betragtes, så skal det offentlige forbrug kun reduceres med 1,06 % af BNP, hvilket svarer til 20,1 mia. kr. i 2012, for at et forbrugstryk på 25,5 % opnås. Forløbet kan ses i Figur 13.

Figur 13 - Det offentlige forbrugstryk, inkl. DI's ekstra antagelser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Da stødet stort set er identisk med det forrige stød, blot i en mindre skala, så bliver margineffekterne også de samme, bortset fra, at de ikke er helt så kraftige, hvilket kan ses i Tabel 22.

Tabel 22 - Margineffekterne af lavere offentligt forbrug og reduktion i subsidier, inkl. DI's ekstra antagelser

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,01 %-point	0,00 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	-1 timer	-1 timer
Beskæftigelse	-500 personer	-
Primære udgiftstryk	-1,20 %-point	-1,31 %-point
Skattetryk	-0,11 %-point	-0,16 %-point
Primære saldo	1,09 %-point	1,16 %-point

Holdbarhedsindikator 1,05 %-point

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Samtlige stød

Når reformforslagene skal beskrives under ét, så er der fire hovedeffekter, som kan ses i Tabel 23 og Tabel 24. Arbejdsudbuddet øges, det offentlige udgiftstryk mindskes, skattetrykket lempes, og væksten løftes. Alle stødene indføres frem til 2020, og dermed er der ikke megen forskel på margineffekterne i 2020 og 2040. Dog har en række af

arbejdsudbudsstødene en yderligere effekt efter 2020, hvilket kan ses ved, at beskæftigelsen stiger yderligere i 2040. Dette påvirker den finanspolitiske holdbarhed positivt efter 2020.

Tabel 23 - Marginaleffekterne af samtlige stød, DREAM-modellens standard-effekt

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,48 %-point	0,04 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	41 timer	42½ timer
Beskæftigelse	38.600 personer	55.000 personer
Primære udgiftstryk	-2,30 %-point	-2,84 %-point
Skattetryk	-2,30 %-point	-2,30 %-point
Primære saldo	-0,03 %-point	0,53 %-point
Holdbarhedsindikator	0,46 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Når DI's ekstra antagelser tages i betragtning, så påvirkes resultaterne hovedsageligt på to fronter. Der indlægges en række produktivetsforbedringer i forbindelse med DI's ekstra antagelser. Disse produktivitetseffekter indgår ikke i en standard DREAM beregning. Produktivetsantagelserne har stor betydning for den samlede vækst, hvilket beskrives nærmere senere, men kun begrænset betydning for de offentlige finanser.

Derudover bevirker DI's ekstra antagelser, at arbejdsudbudseffekterne (både i antal timer og antal personer) bliver kraftigere, hvilket påvirker den finanspolitiske holdbarhed positivt. De ekstra arbejdsudbudseffekter øger skatteindtægterne og mindsker overførselsindkomsterne. Effekten af dette kan dog kun ses på udgiftstrykket, som falder. Årsagen til dette er, at skønt skatteindtægterne stiger, så stiger BNP også som følge af stigningen i det samlede antal arbejdstimer. Dette bevirker at skattetrykket ikke stiger. Derimod falder udgiftstrykket både pga., at udgifterne falder og BNP stiger.

Tabel 24 - Marginaleffekterne af samtlige stød, inkl. DI's ekstra antagelser

	2011 - 2020	2021 - 2040
Gennemsnitlig årlig vækst*	0,98 %-point	0,05 %-point
	2020	2040
Gennemsnitlig arbejdstid	48¼ timer	50½ timer
Beskæftigelse	47.900 personer	67.600 personer
Primære udgiftstryk	-2,62 %-point	-3,11 %-point
Skattetryk	-2,29 %-point	-2,35 %-point
Primære saldo	0,21 %-point	0,65 %-point
Holdbarhedsindikator	0,66 %-point	

*i BNP i faste priser

Kilde: Egne beregninger på DREAM

I Tabel 25 er effekten af samtlige reformforslag, på den gennemsnitlige årlige vækst, dekomponeret. I DREAMs standardberegninger ses det, at væksten hovedsageligt skyldes, at det samlede antal arbejdstimer bliver løftet. 1/3 af dette løft skyldes, at arbejdsstyrken øges. 2/3 af løftet skyldes, at arbejdstiden øges. Når DI's ekstra antagelser tages i betragtning, så skyldes løftet i produktionen i langt højere grad, at produktiviteten løftes. Arbejdsstyrken og arbejdstiden løftes dog også yderligere og er stadig den største bidragsyder til væksten.

Tabel 25 - Marginaleffekterne af samtlige reformforslag på den gennemsnitlige årlige vækst, %-point

	2012 - 2020	2021 - 2030	2031 - 2050
Standard DREAM			
BNP i faste priser	0.48	0.07	0.02
- Produktionsfaktorer	0.02	0.02	0.01
- Produktive enheder	0.46	0.05	0.01
Produktivitet	0.01	0.00	-0.00
- Arbejdskraftbesparende produktivitet	0.01	0.00	0.00
- Demografisk betinget produktivitet	-0.01	0.00	-0.00
Samlet antal arbejdstimer	0.45	0.05	0.01
- Gennemsnitligt antal arbejdstimer	0.29	0.01	0.00
- Beskæftigelse	0.15	0.04	0.01
Ledighed	0.01	-0.00	0.01
Arbejdsstyrken	0.15	0.03	0.01
DI's ekstraantagelser			
BNP i faste priser	0.98	0.09	0.02
- Produktionsfaktorer	-0.06	0.04	0.01
- Produktive enheder	1.05	0.05	0.01
Produktivitet	0.49	0.00	-0.00
- Arbejdskraftbesparende produktivitet	0.51	0.00	0.00
- Demografisk betinget produktivitet	-0.02	0.00	-0.00
Samlet antal arbejdstimer	0.55	0.05	0.01
- Gennemsnitligt antal arbejdstimer	0.34	0.01	0.00
- Beskæftigelse	0.20	0.03	0.01
Ledighed	0.02	-0.00	0.00
Arbejdsstyrken	0.18	0.03	0.01

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Samlet makroøkonomisk virkning

Som beskrevet tidligere, så påvirkes væksten, og dermed også BNP, positivt af de samlede tiltag. I Tabel 26 ses det, at det private forbrug ligeledes stiger, hvilket skyldes en stigende disponibel indkomst i husholdningerne, der kommer af, at den samlede arbejdsmængde (både i antal timer og antal personer) stiger. Det offentlige forbrug falder derimod en smule i forhold til grundforløbet, pga. de besparelser der sker i det offentlige forbrug i stød 11. Det kollektive offentlige forbrug stiger dog, hvilket skyldes, at løftet i udgifter til F&U (som indgår i det kollektive offentlige forbrug) er større, end de besparelser, der rammer det kollektive offentlige forbrug i stød 11¹³. Nettoeksporten bliver forbedret, hvilket er en konsekvens af, at arbejdsudbuddet øges. Investeringerne øges også, hvilket er en konsekvens af, at en højere produktion kræver at kapitalapparatet løftes.

Tabel 26 - Makroøkonomiske effekter af samtlige stød, standard DREAM-beregninger, relative ændringer, indeks, grundforløb = 100

	2020	2025	2030	2040	2050
BNP	104.4	104.9	105.1	105.3	105.5
Privat forbrug	104.2	104.7	104.8	105.1	105.3
Offentligt forbrug	98.2	98.2	98.1	98.1	98.2
- Individuelt offentligt forbrug	97.0	97.0	97.0	97.0	97.0
- Kollektivt offentligt forbrug	100.9	101.0	101.0	101.0	101.0
Netto eksport	111.1	167.0	227.3	315.7	318.4
- Eksport	103.4	104.7	105.2	105.5	105.6
- Import	102.9	102.5	102.4	102.5	102.6
Investeringer	111.8	107.5	106.6	106.5	106.5

Anm.: Værdierne er opgjort i faste priser.

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Når DI's ekstra antagelser tages i betragtning, så ses det, at den kraftigere stigning i BNP også slår igennem i en kraftigere stigning i privatforbruget. Det offentlige forbrug vokser også, skønt det falder som andel af BNP. Nettoeksporten forbedres yderligere med DI's ekstra antagelser, hvilket er en konsekvens af, at arbejdsudbuddet og produktiviteten øges mere i stødene med DI's ekstra antagelser, end i DREAMs standard stød. Investeringerne påvirkes ligeledes kraftigere med DI's ekstra antagelser, da produktionen vokser yderligere.

¹³ I grundforløbet afhænger de kollektive offentlige udgifter af BNP. Det er dog antaget, at når BNP ændres som følge af et stød, så ændres de kollektive offentlige udgifter ikke.

Tabel 27 - Makroøkonomiske effekter af samtlige stød, inkl. DI's ekstra antagelser, relative ændringer, indeks, grundforløb = 100

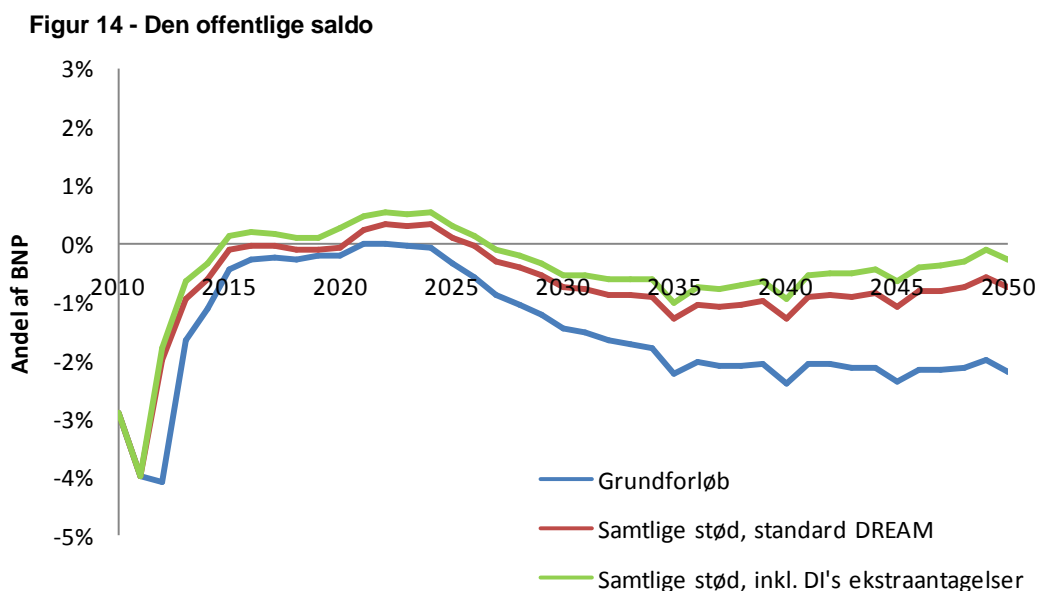
	2020	2025	2030	2040	2050
BNP	109.0	109.7	110.0	110.3	110.5
Privat forbrug	106.9	107.7	108.0	108.4	108.7
Offentligt forbrug	102.9	102.8	102.8	102.8	102.8
- Individuelt offentligt forbrug	100.3	100.3	100.3	100.3	100.4
- Kollektivt offentligt forbrug	109.0	108.9	108.9	109.0	109.0
Netto eksport	117.1	213.6	314.2	602.3	493.1
- Eksport	106.2	108.3	108.9	109.3	109.4
- Import	105.4	104.6	104.6	104.7	104.9
Investeringer	121.0	112.7	111.1	110.9	110.9

Anm.: Værdierne er opgjort i faste priser.

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Samlet effekt på de offentlige finanser

Som beskrevet tidligere, så påvirker reformforslagene de offentlige finanser positivt. Den positive effekt kommer hovedsageligt efter 2020, hvilket fremgår af Figur 14. Da den offentlige saldo også indeholder det offentliges renteudgifter, så stiger effekten yderligere med tiden, pga. renteudgifternes negative effekt på den finanspolitiske holdbarhed.

Kilde: Egne beregninger på DREAM

I Tabel 28 ses hvorledes de offentlige udgifter og indtægter påvirkes af samtlige stød på et mere disaggregeret niveau. Både indtægter og udgifter falder som andel af BNP, som det er beskrevet tidligere. Når indtægterne betragtes, så er det hovedsageligt kildeskat, selskabsskat og punktafgifter, der falder, hvilket er en tydelig konsekvens af fjernelse af

topskatten, lavere selskabsskat og lavere afgifter. Når udgifterne betragtes, så falder det offentlige forbrug¹⁴, hvori udgifterne til uddannelse dog stort set ikke falder som andel af BNP. Med hensyn til overførselsindkomsterne, så er det hovedsageligt overførsler til førtidspension, kontanthjælp og SU der mindskes. Udgifterne til førtidspension og kontanthjælp mindskes pga. reformen, der skal medføre færre på overførselsindkomster (stød 5). Udgifterne til SU mindskes som følge af den hurtigere studiegennemførelsestid.

Tabel 28 - Offentlige indtægter og udgifter (som andel af BNP) i forhold til grundforløbet, standard DREAM-beregninger

	2008	2020	2025	2030	2040	2050
	----- Index, grundforløb = 100 -----					
Offentlige indtægter	100.0	95.3	95.3	95.3	95.3	95.4
- Direkte skatter	100.0	93.2	93.5	93.6	93.6	93.7
- Kildeskat	100.0	94.4	94.3	94.3	94.3	94.2
- Selskabsskat	100.0	69.2	67.9	67.1	63.1	58.9
- Andre direkte skatter	100.0	100.8	101.0	101.1	101.1	101.1
- Indirekte skatter	100.0	98.3	97.7	97.7	97.7	97.8
- Moms	100.0	101.7	100.5	100.2	100.2	100.2
- Punktafgifter	100.0	88.4	88.5	88.5	88.3	88.2
- Ejendomsskat	100.0	99.6	100.8	101.3	101.6	101.7
- Andre indirekte skatter	100.0	101.7	101.8	101.9	102.2	102.4
- Anden indkomst	100.0	96.8	96.9	96.9	96.9	96.9
Offentlige udgifter	100.0	95.3	94.8	94.6	94.5	94.4
- Offentlige kollektive forbrug	100.0	98.0	97.9	97.8	97.6	97.5
- Offentligt individuelt forbrug	100.0	93.0	92.8	92.7	92.5	92.4
- Sundhedsudgifter	100.0	90.7	90.6	90.5	90.4	90.4
- Udgifter til uddannelse	100.0	99.8	99.7	99.6	99.3	99.2
- Socialomsorg	100.0	90.9	90.7	90.7	90.6	90.5
- Andet individuelt forbrug	100.0	90.9	90.8	90.7	90.7	90.6
- Offentlige indkomstoverførsler	100.0	94.3	93.7	93.6	93.4	93.2
- Folkepension	100.0	96.6	96.1	95.9	95.8	95.8
- Efterløn	100.0	96.7	96.1	96.0	96.0	96.0
- Førtidspension	100.0	91.6	91.0	90.9	90.8	90.8
- Dagpenge	100.0	98.6	96.9	96.8	96.8	96.6
- Kontanthjælp	100.0	88.3	87.3	87.4	87.3	87.0
- Barseldagpenge	100.0	99.6	99.4	99.4	99.3	99.4
- SU	100.0	90.3	88.7	88.1	88.0	87.9
- Andre indkomst overførsler	100.0	93.0	92.5	92.4	92.0	91.7
- Offentlige investeringer	100.0	106.4	99.8	99.5	99.4	99.3
- Andre udgifter	100.0	98.4	98.5	98.5	98.4	98.3

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Når DI's ekstra antagelser tages i betragtning, så ses det i Tabel 29, at niveauerne mindskes en smule, hvilket skyldes, at BNP stiger mere når DI's ekstra antagelser tages med i betragtningen. Derudover er det generelle billede det samme.

¹⁴ Årsagen til, at det kollektive offentlige forbrug falder i denne tabel, men stiger i Tabel 26 er, at BNP stiger, og dermed falder udgifterne som andel af BNP, skønt de stiger i faktisk værdi.

Tabel 29 - Offentlige indtægter og udgifter (som andel af BNP) i forhold til grundforløbet, inkl. DI's ekstra antagelser

	2008	2020	2025	2030	2040	2050
	----- Index, grundforløb = 100 -----					
Offentlige indtægter	100.0	95.2	95.0	95.1	95.2	95.3
- Direkte skatter	100.0	92.9	92.9	93.1	93.2	93.3
- Kildeskatter	100.0	93.5	93.5	93.6	93.6	93.6
- Selskabsskatter	100.0	72.8	69.1	68.4	65.0	61.4
- Andre direkte skatter	100.0	100.0	100.4	100.6	100.7	100.8
- Indirekte skatter	100.0	99.5	98.7	98.6	98.7	98.8
- Moms	100.0	101.8	100.1	99.8	99.8	99.8
- Punktafgifter	100.0	91.4	91.6	91.7	91.7	91.7
- Ejendomsskatter	100.0	102.3	104.0	104.6	105.0	105.0
- Andre indirekte skatter	100.0	104.2	104.3	104.5	104.8	105.1
- Anden indkomst	100.0	94.0	94.2	94.3	94.3	94.3
Offentlige udgifter	100.0	94.8	94.4	94.3	94.0	93.9
- Offentlige kollektive forbrug	100.0	100.0	99.9	99.8	99.6	99.5
- Offentligt individuelt forbrug	100.0	92.1	92.0	91.9	91.7	91.6
- Sundhedsudgifter	100.0	90.0	90.0	89.9	89.8	89.8
- Udgifter til uddannelse	100.0	98.3	98.2	98.1	97.9	97.7
- Socialomsorg	100.0	90.2	90.2	90.1	90.0	89.9
- Andet individuelt forbrug	100.0	90.2	90.2	90.2	90.1	90.0
- Offentlige indkomstoverførsler	100.0	93.1	92.8	92.7	92.4	92.2
- Folkepension	100.0	95.5	95.2	95.1	94.9	94.9
- Efterløn	100.0	95.5	95.3	95.2	95.1	95.1
- Førtidspension	100.0	90.5	90.3	90.1	90.0	89.9
- Dagpenge	100.0	94.5	93.7	93.7	93.7	93.3
- Kontanthjælp	100.0	85.9	85.5	85.6	85.5	85.1
- Barselsdagpenge	100.0	98.4	98.6	98.6	98.4	98.5
- SU	100.0	89.2	87.9	87.4	87.2	87.1
- Andre indkomst overførsler	100.0	91.9	91.8	91.6	91.2	90.9
- Offentlige investeringer	100.0	103.5	96.9	96.6	96.4	96.4
- Andre udgifter	100.0	98.7	98.7	98.7	98.5	98.4

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Bilag

Tabel 30 - Alle stød, Standard DREAM-beregninger

	Grundforløb	Stød 1	Stød 2	Stød 3	Stød 4	Stød 5	Stød 6
BNP i 2020, mia. kr.	2 550	20	12	5	-1	14	5
Gennemsnitlig årlig vækst, %	1.80	0.08	0.04	0.03	0.00	0.10	0.03
Fuldtidsækvivalent beskæftigelse i 2020, 1.000 personer	2 783	15	1	13	2	30	8
Ændring i den gennemsnitlige arbejdstid, %	0.67	0.58	0.06	0.30	0.09	0.05	0.02
Faktisk arbejdstid i 2020, timer	1 552	9	1	5	1	1	0
Arbejdsstyrken i 2020, 1.000 personer	2 893	-	-	4	-	27	8
Beskæftigelsen i 2020, 1.000 personer	2 795	-1	-0	4	-0	29	7
Privat beskæftigelse i 2020, 1.000 personer	2 015	3	1	1	1	28	7
Ændring i privat beskæftigelse, 1.000 personer	149	3	1	1	1	28	7
Gennemsnitlig årlig produktivitetsvækst, %	1.60	0.00	-0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00
Andel med lang videregående uddannelse i 2020, %	24.00	-	-	1.10	-	-	-
Vækstfremmende offentlige udgifter, % af BNP	8.15	-0.06	-0.01	0.12	-0.00	-0.06	-0.02
Vækstfremmende offentlige udgifter, % af off. udg.	16.27	-0.00	-0.03	0.22	0.05	0.10	-0.00
Primært udgiftstryk i 2020, % af BNP	50.09	-0.35	0.04	0.03	-0.16	-0.67	-0.09
Offentligt forbrugstryk i 2020, % af BNP	26.98	-0.22	-0.02	0.12	-0.01	-0.25	-0.06
Skattetryk i 2020, % af BNP	46.88	-0.84	-0.70	-0.02	-0.01	-0.17	-0.01
Primær saldo i 2020, % af BNP	0.52	-0.51	-0.75	-0.06	0.15	0.49	0.07
Faktisk saldo i 2020, % af BNP	-0.21	-0.54	-0.77	-0.05	0.17	0.56	0.08

	Stød 7	Stød 8	Stød 9	Stød 10	Stød 11	Samlet	Ny forløb
BNP i 2020, mia. kr.	8	-	2	21	-13	74	2 624
Gennemsnitlig årlig vækst, %	0.00	-	0.04	0.14	0.01	0.48	2.28
Fuldtidsækvivalent beskæftigelse i 2020, 1.000 personer	1	-	4	41	-3	113	2 896
Ændring i den gennemsnitlige arbejdstid, %	0.03	-	0.14	1.49	-0.08	2.66	3.33
Faktisk arbejdstid i 2020, timer	0	-	2	23	-1	41	1 593
Arbejdsstyrken i 2020, 1.000 personer	-	-	-	-	-	39	2 932
Beskæftigelsen i 2020, 1.000 personer	0	-	0	-1	-1	39	2 834
Privat beskæftigelse i 2020, 1.000 personer	-13	-	3	9	29	67	2 082
Ændring i privat beskæftigelse, 1.000 personer	-13	-	3	9	29	67	216
Gennemsnitlig årlig produktivitetsvækst, %	-0.00	-	-0.00	-0.00	0.00	-0.01	1.59
Andel med lang videregående uddannelse i 2020, %	-	-	-	-	-	1.10	25.10
Vækstfremmende offentlige udgifter, % af BNP	0.70	-	0.01	-0.09	-0.01	0.59	8.74
Vækstfremmende offentlige udgifter, % af off. udg.	1.18	-	-0.03	0.02	0.49	2.00	18.27
Primært udgiftstryk i 2020, % af BNP	0.70	-	0.15	-0.57	-1.37	-2.30	47.80
Offentligt forbrugstryk i 2020, % af BNP	0.50	-	0.06	-0.35	-1.23	-1.47	25.51
Skattetryk i 2020, % af BNP	0.03	-	-0.37	-0.09	-0.12	-2.30	44.58
Primær saldo i 2020, % af BNP	-0.62	-	-0.52	0.46	1.26	-0.03	0.49
Faktisk saldo i 2020, % af BNP	-0.74	-	-0.58	0.55	1.44	0.12	-0.09

Anm.: BNP i 2020 opgøres i løbende priser. Gennemsnitlig årlig vækst angiver den gennemsnitlige vækst i BNP i faste priser fra og med 2012 til og med 2020. Fuldtidsækvivalent beskæftigelse er den samlede beskæftigelse omregnet til antal fuldtidsbeskæftigede af 1.559 timer årligt. Ændringen i den gennemsnitlige arbejdstid angiver ændringen i den gennemsnitlige arbejdstid i 2020 i forhold til den gennemsnitlige arbejdstid i 2010. Den gennemsnitlige årlige produktivitetsvækst angiver den gennemsnitlige vækst i produktiviteten fra og med 2012 til og med 2020. Vækstfremmende offentlige udgifter inkluderer udgifter til offentlige investeringer, SU, uddannelse og F&U. Når det angives, at en variabel angives i %, så angives ændringen i variabelen i %-point.

Kilde: Egne beregninger på DREAM

Tabel 31 - Alle stød, inkl. DI-antagelser

	Grundforløb	Stød 1	Stød 2	Stød 3	Stød 4	Stød 5	Stød 6	
BNP i 2020, mia. kr.	2 550	42	31	6	-1	14	10	
Gennemsnitlig årlig vækst, %	1.80	0.21	0.14	0.03	0.00	0.10	0.06	
Fuldtidsækvivalent beskæftigelse i 2020, 1.000 personer	2 783	25	3	16	2	31	9	
Ændring i den gennemsnitlige arbejdstid, %	0.67	0.75	0.13	0.22	0.09	0.05	0.04	
Faktisk arbejdstid i 2020, timer	1 552	12	2	3	1	1	1	
Arbejdsstyrken i 2020, 1.000 personer	2 893	4	-	10	-	27	8	
Beskæftigelsen i 2020, 1.000 personer	2 795	5	-0	10	-0	30	8	
Privat beskæftigelse i 2020, 1.000 personer	2 015	9	2	6	1	29	7	
Ændring i privat beskæftigelse, 1.000 personer	149	9	2	6	1	29	7	
Gennemsnitlig årlig produktivitetsvækst, %	1.60	0.11	0.11	-0.02	0.00	0.00	0.03	
Andel med lang videregående uddannelse i 2020, %	24.00	-	-	1.10	-	-	-	
Vækstfremmende offentlige udgifter, % af BNP	8.15	-0.11	-0.04	0.11	-0.00	-0.07	-0.03	
Vækstfremmende offentlige udgifter, % af off. udg.	16.27	-0.04	-0.07	0.22	0.05	0.10	-0.02	
Primært udgiftstryk i 2020, % af BNP	50.09	-0.53	-0.01	-0.00	-0.16	-0.69	-0.10	
Offentligt forbrugstryk i 2020, % af BNP	26.98	-0.30	-0.03	0.10	-0.01	-0.26	-0.06	
Skattetryk i 2020, % af BNP	46.88	-0.89	-0.63	-0.02	-0.01	-0.18	-0.02	
Primær saldo i 2020, % af BNP	0.52	-0.40	-0.65	-0.03	0.15	0.50	0.07	
Faktisk saldo i 2020, % af BNP	-0.21	-0.40	-0.65	-0.02	0.17	0.58	0.09	
		Stød 7	Stød 8	Stød 9	Stød 10	Stød 11	Samlet	Ny forløb
BNP i 2020, mia. kr.		22	28	7	21	-12	171	2 721
Gennemsnitlig årlig vækst, %		0.08	0.15	0.05	0.14	0.01	0.98	2.78
Fuldtidsækvivalent beskæftigelse i 2020, 1.000 personer		3	3	8	41	-3	139	2 922
Ændring i den gennemsnitlige arbejdstid, %		0.08	0.09	0.28	1.49	-0.07	3.13	3.80
Faktisk arbejdstid i 2020, timer		1	1	4	23	-1	48	1 600
Arbejdsstyrken i 2020, 1.000 personer		-	-	-	-	-	48	2 941
Beskæftigelsen i 2020, 1.000 personer		0	0	0	-1	-1	51	2 847
Privat beskæftigelse i 2020, 1.000 personer		-12	1	3	9	24	77	2 092
Ændring i privat beskæftigelse, 1.000 personer		-12	1	3	9	24	77	226
Gennemsnitlig årlig produktivitetsvækst, %		0.08	0.16	-0.00	-0.00	0.00	0.48	2.07
Andel med lang videregående uddannelse i 2020, %		-	-	-	-	-	1.10	25.10
Vækstfremmende offentlige udgifter, % af BNP		0.68	-0.05	-0.00	-0.09	-0.01	0.40	8.55
Vækstfremmende offentlige udgifter, % af off. udg.		1.16	-0.07	-0.02	0.02	0.43	1.75	18.01
Primært udgiftstryk i 2020, % af BNP		0.66	-0.07	0.04	-0.57	-1.20	-2.62	47.47
Offentligt forbrugstryk i 2020, % af BNP		0.49	-0.01	-0.00	-0.35	-1.06	-1.48	25.50
Skattetryk i 2020, % af BNP		0.00	-0.04	-0.31	-0.08	-0.11	-2.29	44.59
Primær saldo i 2020, % af BNP		-0.62	0.00	-0.36	0.46	1.09	0.21	0.73
Faktisk saldo i 2020, % af BNP		-0.72	0.03	-0.39	0.55	1.25	0.48	0.26

Anm.: Se Tabel 30 for anmærkninger.

Kilde: Egne beregninger på DREAM